Învățăm să scriem și să pronunțăm corect

Caiet pentru munca independentă
a elevilor din clasele II — IV

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ - BUCUREȘTI

Scanned with OKEN Scanner

N. ROTARU GABRIELA ROTARU-VÎLCU

Învățăm să scriem și să pronunțăm corect

Caiet pentru munca independentă a elevilor din clasele II — IV

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ, BUCUREȘTI — 1976

Scanned with OKEN Scanner

Cuprinsul

Prefață 5

I. Despre cuvinte 9

II. Grupuri de litere 16
— ci 16
— gi 17
— chi 19
— ghi 20
— ce 21
— ge 23
— che 24
— ghe 25
— e/ea 26
— oa/o 28
— ie 29
— ii 32
— iii 41
— ă după ș, j 43
— â 49
— nn 50
— m înainte de b, p 51
— x 53

III. **Scrierea și rostirea cuvintelor pe, de, de pe, după** ... 56

IV. **Cratima** (linioara de unire) ... 61
— că ... 62
— să ... 66
— și ... 69
— de ... 70
— pe ... 73
— nu ... 74
— a fi ... 76
— ce, care, cine ... 80
— pe mine, mă ... 85
— pe noi, ne ... 90
— pe tine, te ... 94
— pe voi, vă ... 96
— pe el, îl ... 100
— pe ea, o ... 104
— pe ei, îi ... 108
— pe ele, le ... 112
— pe sine, se ... 115
— Exerciții recapitulative ... 119
— sieși, își, și ... 121
— mie, îmi, mi ... 124
— nouă, ne, ni ... 129
— ție, îți, ți ... 134
— vouă, vă, vi ... 139
— lui, ei, îi, i ... 145
— lor, le, li ... 150
— Exerciții recapitulative ... 155

Scanned with OKEN Scanner

Prefață

Înregistrările efectuate cu aparate moderne au dovedit că omul, atunci cînd vorbește, emite un flux continuu de sunete și că nu există pauze între cuvinte, așa cum apar ele în scris. Sesizarea sunetelor, a silabelor, a cuvintelor și a altor unități mai mari decît acestea este o problemă de decodare a mesajului, care necesită timp și exerciții de formare a deprinderilor. Spunem aceasta, întrucît este îndeobște cunoscut că un copil mic, cu care nu s-a lucrat în acest sens, percepe o propoziție global, fără să-i distingă unitățile componente.

Pornind de aici, problema scrierii corecte este în primul rînd o chestiune de rostire corectă și de formare a deprinderilor de percepere a unităților ce compun mesajul și-abia apoi de redare a lor în scris. Acest lucru este cunoscut și aplicat la clasa I, unde copiii fac mai întîi exerciții de recunoaștere a sunetelor din corpul cuvintelor și abia apoi trec la notarea lor. Ulterior asemenea exerciții sînt în mare parte abandonate și se încearcă suplinirea lor în formarea deprinderilor de ortografie mai ales prin însușirea noțiunilor de sintaxă și morfologie.

Între exercițiile de percepere a celor mai mici unități ale vorbirii (sunetele), pe care copiii le fac din primele zile de școală, și exercițiile de gramatică cu referiri la ortografie este simțită lipsa unor exerciții care să urmărească în continuare formarea deprinderilor de recunoaștere a unităților mai mari decît sunetul și de scoatere în evidență a particularităților lor de rostire și scriere. Copilul trebuie să învețe să simtă că, atunci cînd rostește **să-mi,** *este vorba de două cuvinte pronunțate împreună înainte de a ști ce sînt acestea ca părți de vorbire — și acest lucru este posibil încă din clasa a II-a.*

Caietul încearcă să acopere lipsa semnalată și să pună la dispoziția învățătorilor un instrument de lucru în acțiunea de însușire

Scanned with OKEN Scanner

a scrierii corecte de către elevi pe calea sesizării cuvintelor care compun mesajul. Este concepută astfel formarea deprinderilor ortografice la elevii mici, nu pe baza însușirii noțiunilor gramaticale ci pe baza experienței lor de vorbitori, care este oricum mai bogată decît tot ceea ce pot să-și însușească din studierea morfologiei și sintaxei în tot cursul primar și gimnazial. Ideea nu e deloc nouă. Nouă este forma în care încercăm să o reactualizăm.

Datorită celor arătate, „Caietul" nu trebuie să fie înțeles ca o anexă a manualului de gramatică, pentru că nu-și propune să ajute pe elev în însușirea unor noțiuni gramaticale, ci sînt urmărite în suita de exerciții numai problemele rostirii și scrierii corecte a unora din cuvintele care creează dificultăți. Prin urmare, în capitolul „Despre cuvinte", de exemplu, nu trebuie căutate noțiunile de declinare, conjugare sau derivare, pentru că s-a urmărit doar conștientizarea prin cele cîteva exerciții a faptului că cele mai multe dintre cuvinte pot fi întîlnite sub forme diverse, idee absolut necesară perceperii unor situații de scriere.

Dacă se are în vedere faptul că elevul trebuie să scrie corect de la începutul școlarizării, spre a evita formarea unor deprinderi greșite, nu putem compartimenta exercițiile de ortografie pe clase de învățămînt ca exercițiile de gramatică sau cele de matematică. Vor fi, poate, elevi care la sfîrșitul clasei a II-a nu vor fi putut parcurge decît exercițiile cu consoanele notate cu grupuri de litere, iar alții care să poată parcurge toate sau aproape toate exercițiile „Caietului". Acesta este motivul pentru care eșalonarea în timp a efectuării exercițiilor nu poate fi indicată, fiind dependentă de nivelul clasei și al fiecărui copil în parte. Putem indica doar că nu credem eficientă utilizarea „Caietului" mai devreme de trimestrul al II-lea al anului școlar pentru clasa a II-a, dar și aici decizia cea mai bună se poate lua numai ținînd seama de elevii pe care îi avem.

Exercițiile au fost astfel concepute, încît elevii singuri să poată recunoaște mai întîi particularitatea avută în vedere și apoi să-și formeze deprinderea prin exerciții aplicative. Privit din acest unghi, „Caietul" este destinat muncii independente. Avînd în vedere faptul că problemele discutate nu-s simple, este necesar ca cel puțin exerci-

Scanned with OKEN Scanner

ţiile de recunoaştere a particularităţilor să fie efectuate sub supravegherea tovarăşilor învăţători.

Trebuie să atragem atenţia că utilizarea „Caietului" poate duce la formarea unor deprinderi ortografice, dar fixarea lor definitivă se poate realiza numai prin exerciţii continue de scriere (dictări, copieri etc.) aşa că nu trebuie abandonată nici una din metodele care s-au dovedit a fi eficiente în practica noastră.

Utilizarea la clasă a lucrării de faţă va scoate cu siguranţă la iveală o serie de neajunsuri şi vă rugăm, stimaţi colegi, să binevoiţi a ni le aduce la cunoştinţă, scriindu-ne pe adresa Casei corpului didactic din Brăila, B-dul Cuza nr. 107.

AUTORII

Scanned with OKEN Scanner

I. Despre cuvinte

a) Un cuvînt poate avea mai multe forme

1. Obiectul care are forma unui beţişor prin mijlocul căruia trece un miez colorat şi pe care noi îl folosim la scris se numeşte creion.

— Dacă în penar am un singur obiect de acesta, cum spun?

În penar am un _____

— Dacă în penar am mai multe obiecte de acestea, cum voi spune?

În penar am multe _____

— Ce cuvînt am folosit pentru a numi un singur obiect care are forma unui beţişor prin mijlocul căruia trece un miez colorat?

_____

— Ce cuvînt am folosit pentru a numi mai multe obiecte de acelaşi fel? _____

— Ce sunete deosebesc forma „*creioane*“ de forma „*creion*“?

_____

Observaţie: Pentru a numi mai multe obiecte de acelaşi fel cuvîntul *creion* şi-a schimbat forma în *creioane.*

2. În tabelele de mai jos, vi se cere să completaţi formele care lipsesc şi să verificaţi dacă şi-au schimbat forma cuvintele scrise de voi.

Un singur obiect	Mai multe obiecte
un copil	*Ex.:* nişte copii
un cal	nişte _____
o pisică	nişte _____
un cîine	nişte _____

Scanned with OKEN Scanner

Un singur obiect	Mai multe obiecte
un tablou	niște _____
un copac	niște _____
o casă	niște _____

Mai multe obiecte	Un singur obiect
niște caiete	*Ex.:* un caiet
niște animale	un _____
niște fete	o _____
niște băieți	un _____
niște hîrtii	o _____

3. Să alcătuim enunțuri scurte în care să folosim cuvîntul *creion* (forma aceasta denumește un singur obiect).

Mama i-a cumpărat lui Ionel *un creion.*

Mama a pus *creion***ul** pe masă.

Deasupra *creion***ului** mama a așezat celelalte pachete cu cumpărături.

— Să luăm deoparte formele: creion, creionul, creionului.

— Forma *creion* cîte obiecte denumește? _____

— Forma *creion***ul** cîte obiecte denumește? _____,
ce sunete o deosebesc de forma *creion?*

— Forma *creion***ului** cîte obiecte denumește? _____,
ce sunete o deosebesc de forma *creion?*

Observație: Formele: *creion*, *creionul*, *creionului* denumesc un singur obiect, dar se deosebesc totuși între ele.

4. În locul cuvîntului „creion" din propozițiile de mai sus puneți pe rînd cuvintele: un *penar*, o *cămașă*, un *măr*, o *carte.*

Rostiți tare și notați formele cuvintelor date.

Ex.: un penar — penarul — penarului

Scanned with OKEN Scanner

5. Să alcătuim enunţuri scurte în care să folosim forma *creioane* (formă cu care denumim mai multe obiecte de acelaşi fel).

Mama i-a cumpărat lui Ionel nişte *creioane.*

Mama a pus *creioane*le pe masă.

Deasupra *creioane*lor a aşezat celelalte pachete cu cumpărături.

— Să luăm deoparte formele creioane, creioanele, creioanelor.

— Cîte obiecte denumim cu forma *creioane*, unul sau mai multe? _____,

dar cu forma *creioane*le? _____,

dar cu forma *creioane*lor? _____.

— Ce sunete deosebesc de forma *creioane* forma *creioane*le? _____,

dar forma *creioane*lor? _____.

6. Dacă în locul cuvîntului *creioane* din propoziţiile de mai sus rostiţi pe rînd cuvintele: nişte penare, nişte cămăşi, nişte mere, nişte cărţi, obţineţi formele acestor cuvinte, care denumesc mai multe obiecte de acelaşi fel.

Ex.: nişte penare penarele penarelor

7. Continuaţi tabelul următor cu formele cuvintelor: penar, cămaşă, măr, carte.

Un obiect	Mai multe obiecte
creion	creioane
creionul	creioanele
creionului	creioanelor

Scanned with OKEN Scanner

8. Găsiţi singuri celelalte forme ale cuvintelor următoare: pionier, caiet, bancă, elevă.

Ex.: pionier, pionierul, pionierului,
pionieri, pionierii, pionierilor

Scanned with OKEN Scanner

9. Faceţi o întrecere. Alcătuiţi grupuri de 3—4 elevi. Primul din grup spune numele unui obiect şi toţi scriu repede formele cuvîntului. Cine reuşeşte să scrie primul toate formele corect obţine un punct. Cel care urmează indică un alt cuvînt ale cărui forme trebuie găsite. Copilul care indică un cuvînt ce nu denumeşte un obiect îşi pierde dreptul de întîietate, trecîndu-l celui care urmează. La sfîrşit se face punctajul.

10. Se dă propoziţia:

— Pionierul *învaţă.*

Ce face pionierul? _____

— Pionierul a *învăţat.*

Ce a făcut pionierul? _____

— Pionierul va *învăţa.*

Ce va face pionierul? _____

Să scriem deoparte cuvintele care ne arată ce face pionierul.

învaţă a *învăţat* va *învăţa*

Observăm că se scriu deosebit dar denumesc aceeaşi lucrare pe care o face pionierul: a *învăţa.*

— Dacă cel care învaţă aş fi eu cum ar trebui să spun?

Eu _____

— Dacă cel care învaţă ar fi cel cu care vorbesc ar trebui să spun:

Tu _____

11. Faceţi propoziţii în care acţiunea numită cu cuvintele: a citi, a cînta, a ajuta să fie făcută de următoarele persoane:

Eu citesc	Eu cînt	Eu ajut
Tu _____	Tu _____	Tu _____
El _____	El _____	El _____
Noi _____	Noi _____	Noi _____
Voi _____	Voi _____	Voi _____

— Verificaţi dacă şi-au schimbat forma cuvintele: a citi, a cînta, a ajuta.

Scanned with OKEN Scanner

12. Alcătuiți oral propoziții în care, după cuvintele **eu, tu, el, noi, voi, ei,** să urmeze alte cuvinte decît cele de mai sus și verificați dacă își schimbă forma.

b) Cuvinte înrudite

13. O fîșie îngustă și lungă de teren bătătorit, pietruit, pavat sau asfaltat pe unde se poate merge dintr-o localitate în alta se numește *drum.*

Pe omul care se deplasează pe jos dintr-o localitate în alta îl numim *drumeț*, iar deplasarea lui o numim *drumeție.*

Cînd cineva ne arată pe care drum trebuie să mergem, spunem că ne în*drumă.*

Să facem acum o schemă:

drum

drumeț *drumeție* în*drumă*

Ce grup de sunete întîlniți în toate cuvintele? _____

Observație: Cuvintele seamănă între ele pentru că au o parte comună (drum) dar nu mai înseamnă același lucru. Spunem despre ele că sînt înrudite.

— Găsiți cu ajutorul întrebărilor de mai jos cuvintele înrudite cu cuvîntul *floare.*

Cum numim o floare mică? _____

Cum numim magazinul unde se vînd flori? _____

Cum o numim pe vînzătoarea de flori? _____

14. Alegeți cuvintele care se înrudesc din șirul următor: tractor, stea, zid, a munci, frunte, zidar, coasă, fruntaș, muncitoresc, steluță, a zidi, muncitor, cosaș, zidărie, a cosi, zidăriță, tractorist, muncitoare, muncă.

Ex.: tractor, tractorist

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

15. Încercați să găsiți voi cuvinte care se înrudesc cu cuvintele: piatră, vorbă, viteaz.

Scanned with OKEN Scanner

II. Grupuri de litere

— ci —

16. Formați cuvinte cu silabele următoare:

	nă	a	
	ment	clo	
ci —	fră	scîn	— ci
	ti	bo	

17. Completați silaba care lipsește din cuvintele următoare:

bi____cleta, pote____le, va____le, te____le, ze____le, ____readă, ____neva, ____nema, ma____nă, cin____nal.

18. Completați spațiile libere cu grupul de litere **ci:**

____orap, ____ocni, ____oară, ____ocan, ____ocolată, ____omag, ____ot, ____orbă, ____oc, ____oban, ____ob, ____ocîrlie, ____olan, ____oplește.

— Rostiți tare încă o dată cuvintele obținute în exercițiile de mai sus.

19. Faceți propoziții în care să folosiți cuvintele: cireș, cireașă, cireșe.

20. Faceţi o compunere scurtă cu titlul: „Cu oile la păşune“ în care să aveţi cuvintele: *cioban*, *cioară*, *ciocîrlie*, *ciocăneşte*, *ciomag*, *cioc*, *ciot*.

— gi —

21. Alcătuiţi cuvinte cu silabele următoare:

fu
lun -gi
mu

Scanned with OKEN Scanner

22. Completaţi silaba care lipseşte din cuvintele următoare: pa____nă, ru____nă, ____rafă, mar____ne, ____nere, min____le, funin____ne, pun____le, măr____că, in____ner, gălă____e, re____nă, amă____, prelun____.

23. Completaţi cu grupul *gi* spaţiile libere din cuvintele: cren____, ful____, mămăli____, ____n____e, ____ngaș, Cu____r, amă____t, ma____un, lar____, dra____, dre____, mer____, șter____, covri____, fu____.

— Rostiţi tare încă o dată cuvintele obţinute în exerciţiile de mai sus.

24. Găsiţi şi voi zece cuvinte care să se termine în **gi**.

25. Faceţi o compunere scurtă cu titlul: „Cartea cea frumoasă“ în care să folosiţi cuvintele următoare: pagină, girafă, ștergi, ajungi, margine, regină.

— chi —

26. Formaţi cuvinte cu silabele următoare:

chi — brit
flă
că
ot

27. Completaţi silaba care lipseşte din cuvintele următoare:

____tară, ____ţăi, ____ţibuş, ____ui, ____ciură, ____coteală, stra____nă, ro____e, Do____ţa, pere____le, înve____tă, aş____e.

28. Completaţi cu grupul **chi** cuvintele următoare:

____rpici, ____uvetă, ____oşc, rini____, trun____, o____, ure____.

— Rostiţi tare încă o dată cuvintele obţinute în exerciţiile de mai sus.

29. Faceţi o compunere scurtă cu titlul „Un cîntec“ în care să utilizaţi cuvintele: unchi, chitară, învechită, Dochiţa, vechi, ochi, urechi.

— ghi —

30. Alcătuiţi cuvinte cu silabele următoare:

ghi —	vent
	duş
	veci
	cit

31. Completaţi silaba care lipseşte din cuvintele următoare: ____ocel, frîn____e, stin____e, un____e, ____nion, înjun____e, ne____nă, Ne____niţă, Gheor____ţă, ____citoare.

32. Completaţi cuvintele următoare cu grupul **ghi**: ____mpe, ____ndă, ____oagă, ____ont, ____ozdan, ____ulea, ____ol, jun____, un____.

33. Alcătuiţi patru propoziţii în care să folosiţi cuvinte scrise cu **ghi**.

Scanned with OKEN Scanner

— ce —

34. Alcătuiți cuvinte cu silabele:

	va	fa	
	re	re	
ce-	gă	ple	**-ce**
	te	pa	

35. Completați silaba care lipsește din cuvintele următoare: se____ră, tre____re, tă____re, plă____re, a____la, ____tate, ____nușă, ____reale, ____tățean, coa____, ta____, a____, harni____ capa____, bi____.

— Rostiți tare încă o dată cuvintele obținute.

36. Puneți în locul punctelor grupul de litere **ce.**

____r____l, brotă____l, ____rne, ____rc, în____pe.

— Alcătuiți propoziții în care să folosiți aceste cuvinte.
Exemplu: Oana a găsit un cercel.

37. Să învățăm în care cuvinte scriem grupul de litere **cea.**

— Ionel aduce mai multe **ce***pe*, dar mama taie pentru mîncare numai o **cea***pă.*

— Oana spune că dă păpușii o **ce***șcuță* cu **cea***i.* Ionel bea o **cea***șcă* de **cea***i.*

— În curtea școlii sînt mai multe **cete** de copii sau numai o **ceată**?

— Eu *încerc* să învăţ, iar el *încearcă* să scrie o temă.

— Îl *cert* că nu-i atent. Mama mă *ceartă* cînd sînt obraznic.

— Scrieți în două coloane alăturate formele care se aseamănă între ele. Într-o coloană cele care au **ce** și în alta pe cele care au **cea**.

Exemplu: cepe ceapă

_____ _____

_____ _____

_____

_____

_____

_____

Observaţie: Scriem **ce** înainte de **a** ori de cîte ori avem o altă formă a cuvîntului sau un cuvînt înrudit în care se aude clar, cînd îl rostim, sunetul **e**. Exemplu: **cepe**.

38. Încercaţi să găsiți și voi patru cuvinte care să se scrie cu **ce** înainte de **a**. Nu uitaţi să le găsiți perechile care se scriu fără **a**.

_____ _____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

39. Completați spațiile goale cu cuvinte alese din tabelul alăturat:

ceafă
ceapă
ceas
cearnă
ceartă
ceașcă
ceată
încearcă
începă
ceai

Ionel mi-a promis că azi _____ să mă învețe cum se repară un _____ și de aceea vrea să _____ mai repede ora de lucru, în atelierul școlii.

Mama, în fiecare dimineață, îmi dă cîte o _____ de _____.

Văzduhul a început să _____ fulgi mari de zăpadă.

O _____ de copii se _____ pe derdeluș.

— ge —

40. Alcătuiți cuvinte cu silabele:

	rul	le
	nunchi	mer
ge-	ne	min -ge
	meni	strîn

41. Completați silaba care lipsește:

de___țel, de___ră, măr___lușă, în___nunchează, pre___ta, min___, cataloa___, ___neral, ___neros.

42. Puneți în locul punctelor grupul de litere ge:

de___t, de___aba, a___r, ___m, fra___d, frîn___m, strîn___m, ___r, măr___a, Nastratin Ho___a, hodoro___ală, ___amgiu, ___amantan.

— Rostiți tare încă o dată cuvintele din exercițiile de mai sus.

43. Să învățăm în care cuvinte scriem grupul de litere gea.

— Cînd eram la grădiniță aveam o *gențuță* mică. Acum am o *geantă* mare și încăpătoare.

— Pe vremea bunicilor, casele oamenilor erau mici și aveau cîte un *gemuleț* cît palma. Azi, casele noastre au *geamuri* mari și luminoase.

Scanned with OKEN Scanner

— Oana are **gene** lungi. Mi-a intrat o **geană** în ochi.

— Scoateţi în două coloane alăturate cuvintele care se aseamănă între ele. Într-o coloană cele care au ge şi în alta pe cele care au gea.

Exemplu: gentuţă geantă

— Spuneţi cu voce tare ce observaţi în rostirea şi scrierea cuvintelor din cele două coloane. Rostiţi-le două cîte două.

— Aţi putea spune acum cînd scriem ge înainte de a? (Vedeţi observaţia de la exerciţiul nr. 37.)

44. Găsiţi cuvintelor următoare perechea pe care o scriem cu gea:

merge	*ex.:*	mergea
plînge		———
stinge		
fuge		
ajunge		

45. Faceţi propoziţii în care să folosiţi cuvintele scrise cu gea din exerciţiul de mai sus.

Exemplu: Fratele meu mergea la şcoală.

— che —

46. Formaţi cuvinte cu silabele:

	nar	ve	
che-	ie	mu	-che
	ma	stre	

47. Completați silaba care lipsește din cuvintele:

pere_____, ure_____, Costa_____, Petra_____, ridi_____, potîrni_____, _____otoare, _____lălăi, _____lie, bri_____tă, ban_____tă, ra_____tă, o_____lari, în_____ga, ne_____za, tini_____le.

48. Puneți în locul spațiilor libere grupul **che:**

_____amă, ure_____at, ure_____ală, tini_____a, o_____an, impere_____a, s_____aună.

— Rostiți tare încă o dată cuvintele obținute în exercițiile de mai sus.

49. Să învățăm în care cuvinte scriem grupul de litere **chea.**

— Găsiți pentru fiecare cuvînt din coloanele următoare perechea lui care să se scrie cu **chea**

necheza	*ex.* nechează	închega	
tinichele	_____	pereche	_____
chem		ureche	
potîrniche		ridiche	

— Ați putea spune acum cînd scriem **chea**? (Țineți seama de ceea ce ați observat cînd a fost vorba de **cea** și **gea.**)

50. Faceți patru propoziții în care să folosiți cuvinte scrise cu **chea.**

_____

_____

_____

_____

— ghe —

51. Faceți cuvinte cu silabele:

	te	Gheor	
ghe —	muț	ve	— ghe
	țuș	le	

Scanned with OKEN Scanner

52. Completaţi silaba care lipseşte din cuvintele următoare:

_____motoc, _____retă, ba_____tă, li_____ne, _____te, _____ţuri, _____ruţă, în_____ţată, în_____suială.

53. Puneţi în locul spaţiilor libere grupul **ghe** în cuvintele următoare:

_____ară, _____aţă, ve_____am, în_____aţă, li_____an, ve_____m, _____ată, _____m, _____orghe, _____r_____f, _____rghina.

— Rostiţi tare încă o dată cuvintele obţinute în exerciţiile de mai sus.

54. Să învăţăm în care cuvinte scriem grupul de litere **ghea**.

— Găsiţi pentru fiecare cuvînt din coloanele următoare perechea lui care se scrie cu **ghea**.

gheruţă	*ex.* gheară	**ghete**	
gheţuri	_____	**veghe**	_____
lighene		**îngheţa**	

— Aţi putea spune acum cînd scriem **ghea**? (Ţineţi seama de observaţiile pe care le-aţi mai făcut.)

55. Faceţi propoziţii în care să folosiţi cuvinte scrise cu **ghea** găsite de voi pentru exerciţiul de mai sus.

_____

_____

_____

_____

_____

— e/ea —

56. La exerciţiile despre ce, ge, che, ghe am învăţat că scriem **ea** în cuvintele care au o pereche asemănătoare în care se aude clar, cînd îl rostim, sunetul **e**.

Scanned with OKEN Scanner

ex.:
geam — gemuleț
cheamă — chem

— Aceeași regulă o păstrăm și pentru celelalte cuvinte.
ex.: merg — să meargă
— Găsiți cuvintelor următoare perechea care să se scrie cu e

ţeapă _____
ţeavă
nenea
tăcerea

— Găsiți cuvintelor următoare perechea care să se scrie cu ea

leeuire _____
delușor
mare
bade

57. Faceți propoziții scurte în care să folosiți cuvintele: marea, dealul, leacul, badea.

_____

_____

_____

_____

58. Zilele săptămînii: luni, marți, miercuri, joi, vineri, sîmbătă, duminică apar de multe ori rostite și scrise astfel:

a) lunea
marţea
miercurea
vinerea

b) joia

c) sîmbăta
duminica

— Faceți propoziții în care să folosiți pe rînd cuvintele din tabelul de mai sus.

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— oa/o —

59. Cooperativa noastră are oi multe.
Ionel mîngîie o oaie.
oaie — oi

— Spuneţi cu glas tare ceea ce aţi observat!

— Găsiţi perechea asemănătoare care se scrie cu **oa** pentru cuvintele:

os	*ex.:*	oase
cozi		_____
om		_____
boli		_____
şcoli		_____

— Găsiţi perechea care să se scrie cu **o** pentru cuvintele:

coajă	*ex.:*	coji	coardă	_____
coate		_____	poate	_____
doarme		_____	noastră	_____

Observaţie: Scriem cu **oa** ori de cîte ori avem o altă formă a cuvîntului sau un cuvînt înrudit în care se aude clar, cînd îl rostim, sunetul **o**. Exemplu: oase — os.

60. Faceţi cinci propoziţii scurte în care să folosiţi cuvinte scrise cu **oa**.

Scanned with OKEN Scanner

— ie —

Rostim și scriem grupul ie și nu e în mai multe împrejurări.

— I —

61. Băiatul se joacă băiatul — băieții (ia — ie)
Băieții învață.
— Spuneți cu glas tare ceea ce ați observat!

Găsiți perechea care se scrie cu ie pentru cuvintele:

piatra	*ex.:* pietre	încuia	
piața	———	încheia	———
viața		cheltuia	
poiana		voia	
mormăială		cheia	
femeia		baia	
ploaia		lămîia	

— Puteți spune voi cînd scriem și rostim ie?

62. Faceți trei propoziții cu cuvinte scrise cu ia și trei propoziții în care aceleași cuvinte să aibă forma scrisă cu ie.

Piatra este mare. Mama pleacă la piață. Băiatul se joacă
Iepurele aleargă tare.
Iedera este o plantă.
Copiii iarna ies.

— II —

63. Se dau cuvintele: ied, iederă, iesle
— În care parte a cuvintelor de mai sus am scris și am rostit ie? la început, la mijloc sau la sfîrșitul cuvîntului?

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Scriem şi rostim **ie** nu **e** la începutul cuvintelor:

ied	**iepure**	**iertare**
ieftin	**ierbar**	**ieruncă**
iele	**ieri**	**iesle**
ienicer	**a ierna**	**a ieşi**
ienupăr	**a ierta**	**ieşire**

— Citiţi cu glas tare cuvintele din tabelul de mai sus şi străduiţi-vă să rostiţi **ie** şi nu **e**.

64. Alcătuiţi patru propoziţii în care să folosiţi cuvinte scrise cu **ie** la început de cuvînt.

65. *Fiţi atenţi!* Listă de cuvinte care nu ţin seama de observaţiile făcute mai sus: le rostim cu **ie** dar le scriem cu **e**

eu	**ea**	**erai**
el	**eşti**	**eraţi**
ei	**este**	**erau**
ele	**eram**	**era**

— Rostiţi tare încă o dată cuvintele de mai sus astfel ca la începutul lor să se audă **ie**!

66. Faceţi patru propoziţii în care să folosiţi cît mai multe cuvinte din lista de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

— III —

67. Despărțiți în silabe cuvintele următoare: grĕiere, cŭie, încăiera, butoaie, baieră, caietele, cuierele, fluierul, creier.

exemplu: gre-ie-re

— Rostiți încă o dată cuvintele pe care le-ați despărțit în silabe și străduiți-vă să pronunțați ie nu e!

— Care sînt ultimele sunete ale silabelor care se află înainte de ie?

Observație: Rostim și scriem ie în interiorul cuvîntului la începutul silabelor care urmează după o vocală (a, e, o, u, ă, î).

68. Faceți propoziții scurte în care să folosiți cuvintele: caietul, butoaie, cuie, creierul, fluierul.

— IV —

69. Rostiți tare ie și nu e în cuvintele din coloanele de mai jos:

miel	vierme	miez
miercuri	viespe	piele
piept	viezure	piedică
miere	mierlă	piersică

— Despărțiți cuvintele din tabel în silabe.

— În cuvintele de mai sus grupul **ie** se află la început de cuvînt? _____;

— se află la început de silabă care urmează după o vocală?

_____

— au cuvintele acestea perechi în care să se audă rostit **ia**?

_____

Observaţie: Scriem şi rostim **ie** în cuvintele de mai sus pentru că aşa se scriu şi se pronunţă în limba literară.

70. Faceţi patru propoziţii în care să folosiţi cît mai multe cuvinte din lista de mai sus.

_____

_____

_____

_____

— ii —

la sfîrşitul cuvintelor

Sînt mai multe situaţii în care întîlnim cuvinte scrise cu **-ii** la sfîrşit decît cele pe care le vom analiza.

— I —

71. Se dau propoziţiile:

Au ieşit *cîţiva elevi* din clasă.

— Cine a ieşit din clasă? _____

— Au mai rămas elevi în clasă? Desigur. Acest lucru ni-l arată folosirea cuvîntului *cîţiva*.

Scanned with OKEN Scanner

Dar dacă spunem:

Au ieșit *toți elevii* din clasă.

— Au mai rămas elevi în clasă? Nu. Acest lucru ni-l arată folosirea cuvîntului *toți*.

Vulpea a furat *cîțiva pui* din coteț.

— Cine a furat? _____

— Ce a furat vulpea? _____

— Vulpea a mai lăsat pui în coteț? _____

— Care cuvînt ne ajută să înțelegem acest lucru? _____

Dar dacă spunem:

Vulpea a furat *toți puii* din coteț?

— Cine a furat? _____

— Ce a furat vulpea? _____

— Vulpea a mai lăsat pui în coteț? _____

— Care cuvînt ne ajută să înțelegem acest lucru? _____

Să luăm deoparte cuvintele folosite de noi în propozițiile analizate și care au fost însoțite de *cîțiva* și de *toți* și să le despărțim în silabe.

(cîțiva)	elevi	e — levi	(2 silabe)
	pui	pui	(o silabă)
(toți)	elevii	e — le — vii	(3 silabe)
	puii	pu — ii	(2 silabe)

Observație: Atunci cînd cuvintele de mai sus au fost însoțite de cuvîntul *toți*, le-am rostit cu o silabă mai mult, iar în scris le-am mai adăugat un **i**.

72. Rostiți tare cuvintele de mai jos și scrieți-le în coloana alăturată, însoțite de cuvîntul *toți*.

(cîțiva)	oameni	*ex.* toți oamenii
	muncitori	
	artiști	
	ingineri	

Scanned with OKEN Scanner

— Rostiţi tare cuvintele de mai jos şi scrieţi-le în coloana alăturată însoţite de cuvîntul *cîţiva*.

(toţi)	caii	*ex.* cîţiva cai
	lupii	
	berbecii	
	cîinii	

— Despărţiţi acum toate cuvintele de mai sus în silabe. Scrieţi într-o coloană pe cele rostite cu *cîţiva* şi alături aceleaşi cuvinte rostite cu cuvîntul *toţi*.

Exemplu: (cîţiva) cai (o silabă) toţi ca-ii (2 silabe)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— Spuneţi tare ce aţi observat în legătură cu numărul de silabe şi cu scrierea cuvintelor date, atunci cînd au fost însoţite de cuvîntul *toţi*.

73. Dacă se dă propoziţia:

Furtuna a rupt *arbori* din parc.

— Care cuvînt se potriveşte pe lîngă cuvîntul arbori: *cîţiva* sau *toţi?* _____

Deci putem spune: Furtuna a rupt (cîţiva) *arbori* din parc.

Dar dacă spunem: Furtuna a rupt *arborii* din parc.

— Care cuvînt se potriveşte pe lîngă cuvîntul arborii: *cîţiva* sau *toţi?* _____

Scanned with OKEN Scanner

Deci putem spune: Furtuna a rupt (toți) *arbor*ii din parc.

— Scrieți în paranteză înaintea cuvintelor subliniate cuvîntul care se potrivește pe lîngă ele: *cîțiva* sau *toți*.

În curte sînt (_____) *școlari* care se joacă.

În școala noastră (_____) *școlar*ii sînt harnici.

Apa lacului este săgetată de (_____) *pești*i jucăuși.

Am văzut în rîu și (_____) *pești* mari.

Am plantat și eu (_____) *stejar*i în curtea școlii. Cînd (_____) *stejar*ii vor fi mari și falnici, eu voi fi bătrîn. Asta pentru că (_____) *stejar*ii ca și (_____) *braz*ii cresc încet, nu ca (_____) *plop*ii.

Detașamentul nostru s-a angajat ca la primăvară să planteze în parcul cartierului (_____) *brazi* și (_____) *plopi*.

— Să scoatem în coloane separate și să despărțim în silabe cuvintele însoțite de *cîțiva* și *toți* folosite în enunțurile de mai sus.

Ex.: (cîțiva) șco-lari (2 silabe) (toți) șco-la-rii (3 silabe)

_____

_____

_____

_____

— Spuneți încă o dată, tare, ce ați observat în legătură cu rostirea și cu scrierea cuvintelor de mai sus, atunci cînd au fost însoțite de cuvîntul *toți*.

74. Vi se dau propozițiile:

Tata a tăiat *copac*i din pădure.

Am auzit *cocoș*i vestind zorile.

Au înflorit *trandafir*i în parc.

— Ce cuvînt poate însoți cuvintele: *copaci*, *cocoși*, *trandafiri*, *cîțiva* sau *toți*? _____

— Cum se rostesc cuvintele: copaci, cocoși și trandafiri însoțite de cuvîntul *toți*? Rostiți tare și verificați dacă aveți o silabă în plus.

— Scrieți încă o dată cuvintele subliniate din propozițiile de mai sus astfel ca ele să poată fi însoțite de cuvîntul *toți*.

Tata a tăiat (toți) _____ din pădure.
Am auzit (toți) _____ vestind zorile.
Au înflorit (toți) _____ în parc.

75. Completați litera care lipsește:

Toți pionieri__ sînt adunați în careu.
Comandanți__ noștri de grupă dau raportul.
Toți școlari__ din clasa I asistă la desfășurarea ceremonialului. Ochi__ lor urmăresc cu atenție toate mișcările colegilor mai mari.

76. Vi se dau cuvintele: nor, curcan, carte, porumbel, penar, vultur, căciulă, bunic, caiet, bujor, steag, arțar, avion.

— Scoateți-le în coloană numai pe cele care pot fi scrise cu **-ii** la sfîrșit. Ajutați-vă de cuvîntul *toți*.

Ex.: (toți) norii

_____

_____

_____

_____

77. Găsiți și voi cinci cuvinte, care, atunci cînd sînt însoțite de cuvîntul toți, se scriu cu **-ii** și alcătuiți cu ele propoziții.

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

78. Se dă propoziţia:

În curtea *unei şcoli* copiii se joacă.

— A cui curte? *a unei şcoli.*

Dar putem spune: În curtea *şcolii* copiii se joacă.

— A cui curte? *(a) şcolii*

Observăm că *unei şcoli* şi *şcolii* au răspuns la aceeaşi întrebare.

— Puneţi în coloana alăturată cuvintele de mai jos aşa cum se rostesc cînd sînt însoţite de cuvîntul *unei:*

soră *ex.:* unei surori

femeie

oştire

— Să alcătuim propoziţii cu cuvintele de mai sus:

Lacrimile unei surori m-au întristat.

— Ale cui lacrimi? _____

În loc de *unei surori* putem folosi un singur cuvînt: *surorii.*

Lacrimile *surorii* m-au întristat.

Munca *unei femei* este preţuită.

— A cui muncă? _____

— Cum putem spune în loc de *unei femei* cu un singur cuvînt? _____ Să refacem propoziţia.

Munca _____ este preţuită.

Comandantul *unei oştiri* trebuie să fie viteaz.

— Al cui comandant? _____

— Cum putem spune cu un cuvînt în loc de *unei oştiri*? _____. Să refacem propoziţia.

Comandantul _____ trebuie să fie viteaz.

79. Puneţi în coloane alăturate cuvintele aşa cum se scriu cînd răspund la întrebări formulate cu cuvîntul *cui.*

pisică (cui?) *ex.:* unei pisici pisicii

coadă

viaţă

vară

tăcere _____

scădere _____

floare _____

cale _____

femeie _____

gutuie _____

— Ce literă se află la sfîrșitul cuvîntului rostit împreună cu cuvîntul *unei* cînd răspunde la o întrebare formulată cu ajutorul cuvîntului *cui?* _____

— Ce litere se află la sfîrșitul cuvîntului neînsoțit de cuvîntul *unei* și care răspunde la întrebarea formulată cu ajutorul cuvîntului *cui?* _____

Scriind cuvintele din coloanele de mai sus despărțite în silabe veți mai putea remarca o trăsătură care deosebește rostirea și scrierea lor.

Ex.: unei pi-sici (2 silabe) pi-si-cii (3 silabe)

_____

_____

_____

_____

_____

80. Alcătuiți propoziții în care cuvintele: floare, vară, tăcere, femeie, statuie, viață să răspundă la o întrebare formulată cu cuvîntul *cui* și să se scrie cu **-ii.**

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— III —

81. Despărțiți în silabe cuvintele din tabelul următor:

alb*ie*	al-bi-e	cofetăr*ie*	co-fe-tă-ri-e
construcț*ie*	_____	farfur*ie*	_____
		gospodăr*ie*	
famil*ie*		hîrt*ie*	
lin*ie*		pălăr*ie*	
per*ie*		poez*ie*	

— Care este ultima silabă la toate cuvintele date? _____

— Ce sunet se află înainte de ultima silabă la toate cuvintele date? _____

82. Găsiți și voi cinci cuvinte, nume de obiecte, care să aibă ultima silabă *e*, iar înaintea ei sunetul *i*.

_____

_____

83. La cercul de navomodele lucrăm la *niște corăbii* noi.

Ionel a pus *unei corăbii* pînze albastre.

Observație: Cuvintele care se termină în *i-e* primesc atunci cînd pot fi însoțite de cuvintele *niște* sau *unei* la sfîrșitul lor *-ii*.

— Scoateți în coloane alăturate cuvintele date în tabelul de mai sus însoțite de *niște* și *unei*.

Ex.: albie niște albii unei albii

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

84. Construiți propoziții în care cuvintele: sabie, statuie, datorie, stație să fie însoțite de cuvîntul *unei*.

85. Construiți propoziții în care cuvintele: melodie, librărie, medie, prăpastie să poată fi însoțite de cuvîntul *niște*.

Scanned with OKEN Scanner

— iii — *la sfîrșitul cuvintelor*

86. Cuvinte care să poată primi la sfîrșitul lor **-iii** sînt puține și pentru a ști cînd le scriem cu **-ii** și **-iii** ne folosim tot de cuvintele pe care le-am întîlnit în unele din exercițiile de mai sus, *cîțiva* și *toți* rostite tare sau în gînd.

— În tabelul de mai jos aveți cuvinte care se scriu cu **-ii** și **-iii.**

a)	b)
copil	viu
fiu	zglobiu
vizitiu	argintiu
scatiu	hazliu
barcagiu	grijuliu
cazangiu	zurliu
tinichigiu	

— Să luăm cuvîntul *copil.*

Cîțiva copii din clasa a II-a se joacă.
Toți copiii din clasa a II-a învață.

cîțiva copii	co-pii	(2 silabe)
toți copiii	co-pi-ii	(3 silabe)

Observație: Cînd unul din cuvintele tabelului de mai sus poate fi însoțit de cuvîntul *cîțiva* se scrie cu **-ii**, iar atunci cînd îl putem rosti cu cuvîntul *toți* are o silabă mai mult și în scris are **-iii.**

— Rostiți și apoi scrieți în coloane alăturate însoțite de *cîțiva* și *toți* cuvintele din tabelul de mai sus.

Ex.: cîțiva copii toți copiii

— Verificaţi, rostind tare, dacă între cuvintele din coloana cu *cîţiva* şi cele din coloana cu *toţi* este diferenţă de o silabă.

— Cînd avem o silabă în plus? _____

— Cum scriem cuvintele date cînd pot fi însoţite de *toţi?*

_____

87. Faceţi patru propoziţii în care cuvinte din tabelul de mai sus să fie scrise cu **-ii** şi alte patru propoziţii în care cuvintele alese de voi să fie scrise cu **-iii.**

88. Completaţi cuvintele din enunţurile următoare cu ceea ce lipsește:

Scanned with OKEN Scanner

În clasa noastră sînt numai copi__ care învaţă foarte bine. Ei sînt fi__ oamenilor din cartier. Părinţ__ copiilor acestora sînt mecanic__ cei mai buni din fabrică.

Toţi cazang__ din uzină sînt muncitori fruntaşi. Copi__ lor se mîndresc cu succesele pe care le obţin.

Tata a cumpărat o colivie cu doi scat__.

— ă *după* ş, j —

89. Vi se dau cuvintele:

broşă	cocoaşă	sacoşă	leneşă	căţeluşă
cămaşă	gogoaşă	uşă	poznaşă	mărgeluşă
cenuşă	mănuşă	drăgălaşă	tovarăşă	îngraşă
cireaşă	păpuşă	fruntaşă	cureluşă	înfaşă

— Despărţiţi acum în silabe cuvintele de mai sus.

Ex.:

bro-şă co-coa-şă sa-co-şă le-ne-şă că-ţe-lu-şă

_____

_____

_____

_____

— Ce silabă întîlniţi la toate cuvintele date? _____

— Rostiţi tare silaba care se repetă, de mai multe ori.

— Recitiţi acum cuvintele tabelului de mai sus rostind corect ultima silabă.

90. Completaţi silaba care lipseşte şi rostiţi tare:

o cocoa____ de cămilă
o mănu____ ruptă
o cirea____ crudă
o curelu____ nouă
înfa____ un copil
o tovară____ învăţătoare
o căma____ nouă
o pisică lene____
o gogoa____ caldă
o bro____ frumoasă

Scanned with OKEN Scanner

91. Ionel a găsit o

mănuși
broșe
cămăși
cireșe
mărgeluțe

— Cu cuvintele din tabel putem alcătui cinci propoziții dar nu putem spune: Ionel a găsit o mănuși.

— Ce sunet trebuie să fie la sfîrșitul ultimului cuvînt din propoziție după ș? _____

— Scrieți toate propozițiile astfel încît ultimul cuvînt să fie scris corect.

Ex.: Ionel a găsit o mănușă.

_____

_____

_____

_____

92. Completați spațiile libere din propozițiile de mai jos cu cuvinte alese din tabelul de la exercițiul nr. 89.

Am cumpărat mamei, de ziua ei, o _____.
Mama a cusut pentru Ionel o _____ frumoasă.
Moș Gerilă mi-a adus o _____.
Vrăbiuța ciugulește o _____ din vîrful cireșului.

93. Faceți propoziții în care să folosiți cuvintele din coloană:

o mănușă
mănușă
o tovarășă
tovarășă

o gogoașă
gogoașă
o ușă
ușă

_____

_____

94. Faceți propoziții în care să folosiți cuvintele: desfașă, înfașă, îngroașă.

95. Citiți cu atenție și pronunțați tare pe ă scris după j în cuvintele:

o coajă o cîrjă o plajă o vrajă o grijă

— Despărțiți în silabe cuvintele date.

Ex.: coa-jă.

— Este o silabă care se repetă la toate cuvintele date. Care este această silabă? _____

— Rostiți silaba care se repetă, de mai multe ori, cu glas tare.

— Recitiți cuvintele date, rostind corect ultima silabă.

Scanned with OKEN Scanner

96. Potriviți astfel cuvintele din paranteză încît propoziția să aibă înțeles.

Nuca are o (coji)____ tare.
S-a amenajat pe malul riului o (plajele) ____ mare.
De cînd sînt școlar, am o (griji)____ nouă.

97. Faceți o compunere scurtă cu titlul „La scăldat" în care să folosiți cuvintele: cămașă, plajă, poznașă, leneșă, sacoșă.

Scanned with OKEN Scanner

98. Se dau cuvintele: agrișă, creșă, planșă, tovarășă, cireașă, fișă, leneșă, vrăjmașă, căţelușă, cîrjă, forjă, plajă, șarjă.

— Scrieţi încă o dată cuvintele de mai sus însoţite de cuvîntul *toate*.

Ex.: toate agrișele.

— Scrieţi încă o dată aceleași cuvinte însoţite de cuvîntul *niște*.

Ex.: niște agrișe.

— Răspundeţi tare la întrebarea: Cînd scriem *ă* după *ș* sau *j* la sfîrșitul cuvintelor?

— atunci cînd acestea denumesc un singur lucru, o singură ființă sau o singură însușire? _____

— sau atunci cînd denumesc mai multe lucruri, ființe sau însușiri? ___

Scanned with OKEN Scanner

99. Se dau cuvintele:

o angaj*are*, o aranj*are*, o înfățiș*are*, o amenaj*are*.

— Ce sunete rostim în cuvintele de mai sus după *ș* sau *j*?

— Scrieți încă o dată cuvintele de mai sus însoțite de cuvîntul *multe*.

Ex.: multe angajări.

— Ce sunet ați rostit acum după *ș* și *j* ?

Observație: Cuvintele de mai sus care, cînd sînt însoțite (sau pot fi însoțite) de cuvîntul **o**, se termină în **are**, cînd sînt însoțite de cuvîntul *multe* se termină în **ări**.

100. Se dau cuvintele: afiș*are*, deranj*are*, descătuș*are*, detaș*are*, înfășu*are*, înduioș*are*, înfricoș*are*, voiaj*are*.

— Scrieți în două coloane cuvintele de mai sus o dată însoțite de cuvîntul *multe* și o dată însoțite de cuvîntul *toate*.

Ex.: multe afișări toate afișările

— Citiți încă o dată cu glas tare grupurile de cuvinte obținute, străduindu-vă să rostiți clar pe **ă** după **ș** sau **j**.

Scanned with OKEN Scanner

101. Faceţi o compunere scurtă intitulată: „Muncă patriotică la școală“ în care să utilizați cît mai multe cuvinte care se scriu și se pronunță cu ă după ș, j.

— â —

102. Se dau cuvintele:

român	românește
româncă	românesc
România	românească
limba română	

— Ce observaţi în scrierea cuvintelor înrudite din tabelul dat? _____

— Completaţi litera care lipseşte în cuvintele următoare: Rom__nia, rom__n, rom__ncă, Partidul Comunist Rom__n, rom__neşte, rom__nesc, limba rom__nă, rom__nească.

103. Faceţi propoziţii în care să folosiţi cuvintele din exerciţiul de mai sus.

— nn —

104. Despărţiţi în silabe cuvintele următoare:

a înnegri *ex.:* în-ne-gri
a înnopta
a înnora
a înnoi
a înnoda

— Spuneţi cu glas tare ce observaţi în scrierea lor.
— Care este prima silabă în toate cuvintele date?
— Să tăiem silaba în şi să vedem cu ce cuvînt seamănă ceea ce rămîne.

Ex.: înnegri — seamănă cu cuvîntul negru

_____

_____

_____

_____

— în seamănă cu un cuvînt pe care îl folosim des. Ex.: în clasă, în bancă, în caiet, în carte.

— *negru* este un cuvînt care denumeşte o culoare. Ex.: Ionel are un cîine negru.

— Din unirea celor două cuvinte obţinem unul nou:

în + negru = înnegri

Observaţie: Scriem cu **nn** din cauza celor două cuvinte din contopirea cărora am obţinut un cuvînt nou.

— Dacă uniţi **în** cu cuvintele de mai jos ce cuvinte obţineţi?

în + nod *ex.:* înnoda
în + noapte
în + nor
în + nou
în + nămol
în + nebun
în + noroi

105. Alcătuiţi cinci propoziţii în care să utilizaţi cuvintele pe care le-aţi găsit voi în exerciţiul de mai sus.

— **m** *înainte de* **b** *şi* **p** —

106. Despărţiţi în silabe cuvintele din tabelul următor:

a*m*biţie	ha*m*bar	i*m*portant
bu*m*bac	î*m*brăcat	î*m*părat
co*m*binat	cî*m*pie	ti*m*pul
du*m*bravă	co*m*punere	u*m*ple

Ex.: am-bi-ţi-e

Cum-bac com-bi-nat dum-bra-vă, ham-bar, îm-bră-cat, cîm-pie, com-pu-ne-re, im-por-tant, îm-pă-rat, tim-pul um-ple

— Spuneţi cu voce tare ce literă este scrisă înainte de silabele care încep cu b sau p? _____

— Pronunţaţi tare cuvintele de mai sus şi străduiţi-vă să rostiţi m înainte de p sau b.

Observaţie: Înainte de b sau p se scrie şi se pronunţă întotdeauna m şi niciodată n.

107. Completaţi litera care lipseşte şi pronunţaţi tare cuvintele de mai jos:

— Controlaţi-vă dacă rostiţi *m* înainte de *b* şi *p*.

a_mbalaj, ba_mbus, bo_mba, bo_mbăneşte, bu_mbac, ca_mpion, ca_mpanie, ci_mpanzeu, cî_mpie, co_mbină, co_mpas, co_mpresă, co_mportare, co_mpunere, cu_mpăr, di_mpotrivă, du_mbravă, e_mblemă, ha_mbar, i_mposibil, i_mportant, i_mpresie, î_mbărbăta, î_mbăta, î_mbrăca, î_mbrobodi, î_mbrăţişa, î_mbujorat, î_mbulzeală, î_mpăcare, î_mpărţeală, î_mpietri, î_mpinge, î_mpleteşte, î_mpodobeşte, î_mpotrivire, î_mpuşcă, plu_mb, po_mpa, po_mpier, si_mpatic, si_mbol, si_mplu, te_mperatură, ti_mbru, ti_mp, tu_mbă, u_mblă, u_mbră, u_mbrelă, u_mplut.

108. Faceţi o compunere scurtă cu titlul: „După cumpărături“ în care să folosiţi cuvintele: timp, umblă, cumpără, umbrelă, îmbrăcăminte, bomboane, împacheta, timbru.

Mama mea a plecat la cumpărături. Ea a luat umbrela, pentru că afară plouă. După ce mi-a cumpărat îmbrăcăminte, a mai cumpărat și bomboane.

Vineri dimineață, după ce a terminat de împachetat mesele

mai le-a cumpărat tuturor câte un
în plus.
Eu i-am zis încotro să
plece, că aș fi putut număra fur-
tișul că să-mi cumpere un plic
de timbre.
Ea mi-a cumpărat un plic de timbre,
și a rămas acasă.

—X—

109. Despărțiți în silabe cuvintele din tabelul următor:

excavator *ex.:* ex-ca-va-tor
excavatorist
excavează
excursie
excursionist

— Citiți primele silabe ca și cum ar fi scrise **ecs.**
— Faceți propoziții în care să folosiți cuvintele de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

110. Despărțiți în silabe cuvintele următoare:

examen *ex.:* e-xa-men
exemplu
exercițiu

— Pronunțați tare fiecare silabă care conține litera x ca și cum în locul acesteia ar fi scris gz.

— Faceți propoziții în care să folosiți cuvintele de mai sus.

— Ce ați observat în legătură cu pronunțarea literei x în cuvintele din exercițiile nr. 109 și 110?

111. Completați spațiile libere cu litera care lipsește:

Tata este e__cavatorist. El lucrează pe un e__cavator uriaș. Fratele meu se pregătește pentru e__amen și efectuează multe e__erciții. Tata mi-a spus să iau e__emplu de la el. Copiii din clasa noastră pleacă în e__cursie.

112. În exercițiile de mai sus am învățat că litera x se rostește ca și cum ar fi scris cs sau gz.

a) Citiți cuvintele din coloanele următoare cu glas tare, astfel ca acolo unde apare x să rostiți cs.

aflux	excava	expirație	exterior	oxigen
ax	excelent	exploatare	fix	saxofon
box	exclamare	explozie	lux	text
boxer	exclus	export	luxare	textil
bauxită	exigent		maxilar	taxi
chix	exhibiție	exprimare	mixt	taxator
dexteritate	expediție	extemporal	ortodox	

— Atențiune! Vom citi întotdeauna cs și vom scrie așa în următoarele cuvinte: cocs, a ticsi, vacs.

Exemplu: *Cocsul* este combustibilul folosit la fabricarea fierului și se prepară din cărbune de pământ prin încălzirea acestuia la o temperatură de peste 1000 de grade. *Vacsul* este un preparat care servește la unsul sau lustruitul încălțămintei de piele și al hamurilor. Ionel a *ticsit* ghiozdanul cu cărți, caiete și acum de-abia îl poate duce.

Scanned with OKEN Scanner

b) În cuvintele care urmează să citim litera x ca şi cum ar fi scris gz

exact	executare
examen	exerciţiu
examinator	exersare
existenţă	

113. Faceţi patru propoziţii scurte în care să folosiţi cuvinte unde *x* se citeşte *cs* şi patru propoziţii unde x se citeşte gz.

Cerul este orx s fix. Bomba a făcut o explozie. Eu joc box.
Mircea şi-a spart maxilarul.
Eu am făcut un exercitiu.
Marioara a dat un examen.
Irina a dat un exemplu.

III. Scrierea şi rostirea cuvintelor
— pe, de, de pe, după —

— pe —

114. Rostiţi tare fiecare cuvînt aşa cum este scris: pe caiet, pe uniformă, pe maşină, pe drum, pe mînă, pe manual, pe cap, pe cer, pe apă, pe pămînt, pe lună, pe acolo.

— Străduiţi-vă să nu pronunţaţi în loc de pe cuvîntul pă sau pi, pentru că nu e corect. În limba noastră nu există asemenea cuvinte.

— Alcătuiţi cinci propoziţii în care să folosiţi grupuri de cuvinte din cele de mai sus.

Ex.: Am pus creionul *pe caiet.*

115. Scrieţi toate propoziţiile pe care le puteţi forma cu ajutorul cuvintelor date în coloană.

Pisica stă **pe** casă
gard
masă
scaun
pernă
geam

Ex.: Pisica stă pe casă

— Rostiţi corect de fiecare dată cuvîntul **pe.**

Scanned with OKEN Scanner

116. Completaţi cuvîntul care lipseşte şi rostiţi-l tare aşa cum e corect.

Viorel o salută ____ tovarăşa învăţătoare. El merge ____ bicicletă şi a intrat ____ o alee din parc, ____ unde nu e voie. Cineva îi strigă să nu treacă ____ acolo.

117. Alcătuiţi cinci propoziţii în care să folosiţi cuvîntul *pe* în alte situaţii decît cele pe care le-am văzut.

— de —

118. Rostiţi tare fiecare cuvînt aşa cum este scris:
de pionier, de şcolar, de fier, de lemn, de învăţat, de scris, de aici, de ieri, de sus, de dimineaţă, de două ori.

— Străduiţi-vă să nu rostiţi dă sau di ci numai de.

— Spunem **dă** numai cînd cineva oferă ceva sau loveşte în ceva.

Ex.: Ionel **dă** o carte tovarăşei învăţătoare.
Viorel **dă** cu băţul într-o băltoacă.

— Cuvîntul **di** nu există în limba noastră.

— Alcătuiţi cinci propoziţii în care să folosiţi grupuri de cuvinte din cele date mai sus.

Ex.: Ionel a primit cravata *de pionier.*

Scanned with OKEN Scanner

119. Faceţi cinci propoziţii în care să folosiţi cuvîntul *de* în alte situaţii decît cele din exerciţiile de mai sus.

120. Completaţi spaţiile libere cu cuvintele care se potrivesc:

Cravata ____ pionier am pus-o ____ masă.

____ azi încolo mă voi scula mai ____ dimineaţă, s-o ajut ____ mama la treburile casei.

Viorica are o pată ____ cerneală ____ şorţuleţ.

— de pe —

121. Rostiţi tare grupul de cuvinte *de pe* în construcţiile următoare:

omul de pe stradă, cartea de pe masă, zahărul de pe gogoaşă, creionul de pe bancă, viespea de pe cireaşă, pata de pe cămaşă, zăpada de pe cîmp.

Fiţi atenţi! Să nu pronunţaţi dă pă sau di pi.

122. Să vedem ce înţelegem prin grupul de cuvinte **de pe**.

Ionel ia de pe bancă un creion.

— Pe ce se afla creionul? pe bancă.

Veveriţa sare de pe o creangă pe alta.

— Pe ce stătea veveriţa înainte de a sări?

Zăpada de pe cîmp s-a topit.
— Pe ce se afla zăpada înainte de a se topi? _____

Observaţie: Grupul de cuvinte **de pe** arată că un obiect se află deasupra altui obiect.

123. Completaţi propoziţiile cu cuvintele care lipsesc:
Rodica ia o scamă _____ şorţuleţ.
Brazii _____ coasta muntelui mă cheamă.
Copiii coboară _____ munte.

124. Alcătuiţi cinci propoziţii în care să folosiţi grupul de cuvinte *de pe*.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

125. Greşim foarte des rostind şi scriind *după* în loc de grupul *de pe*. Să vedem în ce constă greşeala.

Pisica stă după sobă.
— Unde se află pisica? în spatele sobei.
Ionel se ascunde după un dulap.
— Unde se află Ionel? _____
Mioara pune păpuşa după uşă.
— Unde se află păpuşa? _____

Observaţie: Cuvîntul *după* arată că un obiect se află în spatele altui obiect, dincolo de el.

— Completaţi cu cuvîntul care lipseşte:
Soarele s-a ascuns _____ nori.
Ionel aleargă _____ un fluture.
Merg _____ tine.

Scanned with OKEN Scanner

126. Cuvîntul *după* îl întîlnim adesea în grup cu alte cuvinte:

după aceea — după amiază
după ce — după masă
după cît — după cum
desen după natură — compunere după tablou

— Alcătuiți propoziții scurte în care să folosiți grupurile de cuvinte de mai sus.

127. Alcătuiți patru propoziții în care să folosiți cuvîntul *după* în alte situații decît cele din exercițiile de mai sus.

128. Completați spațiile libere cu cuvîntul *după* sau grupul *de pe*.

_____ cîte știu, școala _____ strada mea este cea mai veche din oraș. _____ ea, ca vechime, urmează cea _____ Strada Republicii. Am aflat asta _____ ce am citit inscripțiile _____ zidurile lor.

Scanned with OKEN Scanner

IV. Cratima (linioara de unire)

129. Despărțiți cuvintele următoare în silabe:

pionierul	pi-o-nie-rul	(4 silabe)
școala	_____	_____
școlarul		
cal		

Ne-a trebuit timp prea mult, pentru că a fost necesar să mai scriem încă o dată cuvintele. Pentru a lucra mai repede, să notăm în locul literelor unei silabe doar o liniuță.

pionierul	- - - -	(4 silabe)
școlarul		_____
școala		
cal		

130. Să notăm silabele următoarelor cuvinte și grupuri de cuvinte:

a) drapel - - (2 silabe)
cravată _____
tricolorul
România

b) drapelul nostru - - - - - (5 silabe)
cravata pionierului _____
Republica Socialistă
România
Steaguri roșii și
tricolore

Scanned with OKEN Scanner

c) Eu mă gîndesc - - - - (4 silabe)
Pionierii sînt harnici
Am citit o carte
Toamna a fost bogată

d) Eu m-aș duce - - - - (4 silabe)
Tu te-ai gîndit
Crezi c-am reușit
Zici că-ți trebuie

— că —

131. Să împărțim și să notăm silabele cuvintelor așa cum am învățat.

a) Spune că am ajuns (____ silabe)
Crede că aude.

Aceleași enunțuri putem să le rostim și altfel:

b) Spune c-am ajuns. (____ silabe)
Crede c-aude.

— Ce observați în legătură cu numărul de silabe între cele două feluri de a rosti enunțurile?

— Pentru ca să puteți rosti o silabă mai puțin a trebuit să rostiți cuvintele subliniate împreună.

că + am = c-am
că + aude = c-aude

— Ce semn am pus pentru a arăta că cele două cuvinte se rostesc împreună (c-am, c-aude)? _____

132. Împărțiți schematic în silabe următoarele enunțuri:

Crede *că apoi* va veni - - - - - - - - (8 silabe)
Crede *că am* înțeles
Spune *că a* plecat
I se pare *că albastrul* e mai frumos
Poate *că aleargă* și Ion
Crezi *că ar* veni?
Poate *că aș* încerca.

— Rostind împreună cuvintele subliniate economisiți o silabă.

Scanned with OKEN Scanner

— Dacă scriem enunțul rostit cu o silabă mai puțin, ce semn trebuie să punem pentru a arăta care cuvinte au fost rostite împreună? _____

— Să scriem încă o dată enunțurile de mai sus, dar cu o silabă mai puțin.

Ex.: Crede c-apoi va veni - - - - - - - (7 silabe)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Să scriem în tabel cuvintele rostite împreună în enunțurile de mai sus.

Ex.: că + apoi = c-apoi

_____

_____

_____

— Observați cu ce literă au început cuvintele care s-au rostit împreună cu că? _____

133. Cuvîntul **că** se poate rosti împreună și cu cuvinte care încep cu **î.**

— Notați silabele enunțurilor:

Crezi *că îți* ajunge (____ silabe)

Spui *că înțelegi* _____

— Rostind cuvintele subliniate împreună economisiți o silabă.

Crezi *că-ți* ajunge (____ silabe)

Spui *că-nțelegi* _____

Scanned with OKEN Scanner

134. Împărțiți schematic în silabe enunțurile:

Știu *că îmi* place - - - - - (5 silabe)
Spui *că îți* trebuie
Auzi *că își* caută
Poate *că încerci*
Crezi *că împarți* bine

— Rostiți încă o dată enunțurile de mai sus, economisind o silabă.

— Ce semn trebuie să punem, cînd scriem, pentru a arăta că am rostit cuvintele subliniate împreună?

— Să scriem încă o dată enunțurile de mai sus, dar cu o silabă mai puțin.

Ex.: Știu *că-mi* place.

— Să scriem în tabel cuvintele rostite împreună în enunțurile de mai sus.

Ex.: că + îmi = că-mi

135. Din enunțurile de mai jos lipsește cuvîntul *că* scris astfel încît să poată fi citit împreună cu cuvîntul următor.

— Completați spațiile libere cu ceea ce lipsește și rostiți tare.

a) Știu __-ți place
Cred __-și amintește
Spui __-mi trebuie
Spune __-mparte

b) Ne bucurăm __-am ajuns
Vede __-ai pornit
E bine __-a plecat
Sigur __-ați fost

Scanned with OKEN Scanner

Poate __-nvaţă
Poate __-l aude
Vede __-i întrece

Am auzit __-au venit
Cred __-aşa vom face
I se pare __-aude ceva
Aude __-o cheamă
Poate __-ar dori

— Scrieţi în coloane separate numai cuvintele rostite împreună în enunţurile de mai sus.

Ex.: a) că + îţi = că-ţi b) că + am = c-am

— Rostiţi tare, încă o dată, cuvintele unite cu cratimă din tabelul pe care l-aţi făcut.

— Cum se scrie şi se pronunţă cuvîntul că dacă îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu î? _____

— Ce sunet pierde cuvîntul care începe cu î cînd îl rostim împreună cu că? _____

— Cum se pronunţă şi se scrie cuvîntul că dacă îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu a sau cu o? _____

— Ce sunet pierde cuvîntul că atunci cînd îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu a sau o? _____

Scanned with OKEN Scanner

136. Alcătuiți enunțuri scurte în care cuvintele: aleargă, aprinde, ajunge, îmbracă, învinge, înțelege, să se rostească împreună cu cuvîntul **că.**

— Nu uitați să folosiți linia de unire!

— să —

137. Împărțiți în silabe enunțurile următoare:

Poate să îmi spună - - - - - - (6 silabe)
Vrea să îi alunge
Începe să audă

— Cum am învățat mai înainte despre **că,** și în aceste enunțuri putem rosti împreună cuvintele subliniate și să facem astfel economie de o silabă.

Poate să-mi spună. - - - - - (5 silabe)
Vrea să-i alunge.
Începe s-audă.

138. Împărțiți schematic în silabe enunțurile:

Se gîndește să își învețe - - - - - - - - - (9 silabe)
Vrea să îl păcălească.
Vrea să alerge.
Știe să orînduiască lucrurile.
Dorește să asculte muzică.
Mă grăbesc să îți explic.

Scanned with OKEN Scanner

Tu să îmi dai ascultare.
Trebuie să îi dai ceva.
Poţi să încerci.
Vrei să împarţi?
Doresc să o văd.

— Rostiţi tare enunţurile de mai sus, economisind o silabă.

— Ce semn punem, cînd scriem, pentru a arăta că am rostit cuvintele subliniate împreună? _____

— Scrieţi încă o dată enunţurile de mai sus astfel ca să poată fi citite cu o silabă mai puţin.

Ex.: Se gîndeşte să-şi înveţe - - - - - - - - (8 silabe)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— Scrieţi în două coloane cuvintele rostite împreună în exerciţiul de mai sus astfel:

să + cuvînt care începe cu a sau o	să + cuvînt care începe cu î
să + audă = s-audă	să + îmi = să-mi

— Rostiți tare, încă o dată, cuvintele unite cu cratimă din tabelul pe care l-ați făcut.

— Cum se scrie și se pronunță cuvîntul *să* dacă îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu **î**? _____

— Ce sunet pierde cuvîntul care începe cu **î** cînd îl rostim împreună cu **să**? _____

— Cum se pronunță și se scrie cuvîntul **să** dacă îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu **a** sau cu **o**? _____

— Ce sunet pierde cuvîntul **să** atunci cînd îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu **a** sau **o**? _____

139. Scrieți toate enunțurile în care **să** se rostește împreună cu cuvintele din coloană.

A început să îmbătrînească *Ex.:* A început să-mbătrînească.
obosească
înțeleagă
arunce
împingă

140. Rostiți împreună cuvintele dintre paranteze și scrieți-le astfel încît să arătați că le-ați pronunțat așa.

Trebuie *(să + îi)* _____ spun că vreau *(să + ajung)* _____ și eu pionier și pentru asta nu am *(să + încerc)* _____ niciodată *(să + îi)* _____ mai spun cuiva minciuni și nici pe prietenul meu nu o *(să + îl)* _____ mai las.

141. Alcătuiţi patru enunţuri în care să aveţi cuvîntul **și** rostit și scris împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a** și **î**.

— și —

142. Cuvîntul **și** poate fi rostit și el împreună cu alte cuvinte care încep cu **a, î, o, u,** realizîndu-se astfel economie de o silabă.

— Faceţi schema silabelor următoarelor propoziţii:

Am un caiet *și o* carte. - - - - - - - - (8 silabe)
Și împrejur erau frunze.
Am în penar un stilou *și un* creion.
Și atunci au zburat păsările.

— Rostiţi propoziţiile de mai sus economisind o silabă.

Am un caiet *și-o* carte - - - - - - - (7 silabe)
Și-mprejur erau frunze.
Am în penar un stilou *și-un* creion.
Și-atunci au zburat păsările.

— Scrieţi în două tabele cuvintele rostite împreună.

și + cuvînt care începe cu a, o, u	și + cuvînt care începe cu î

— Ce observaţii aveţi de făcut în legătură cu pronunţarea şi scrierea cuvîntului şi împreună cu cuvinte care încep cu **a, o, u** sau **î.**

143. Completaţi spaţiile libere cu cuvintele din paranteză scrise astfel pentru a arăta că se rostesc cu economie de o silabă.

Ionel o zbughește pe ușă *(și + aleargă)* _____ iute spre școală. A ajuns în clasă *(și + acum)* _____ scoate din ghiozdan buretele și sticla cu apă *(și + începe)* _____ să șteargă tabla. Mai are de șters de praf catedra *(și + o)* _____ bancă.

Ionel muncește *(și + afară)* _____ e atîta larmă *(că + îi)* _____ vine să lase totul și să iasă, dar știe *(că + + atunci)* _____ clasa lor n-ar mai fi cea mai curată *(și + + îngrijită)* _____ din școală.

144. Alcătuiţi patru propoziţii în care să aveţi cuvîntul *și* rostit împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a, o, u, î.**

_____

_____

_____

_____

— de —

145. Faceţi schema silabelor următoarelor enunţuri:

Ascult poveşti *de ale* bunicului - - - - - - - - - - - (11 silabe)
De acum plec.
Merg *de o zi.*
Harap Alb era fecior *de împărat.*

— Dacă vom rosti împreună cuvintele subliniate vom economisi o silabă.

Ascult poveşti *de-ale* bunicului - - - - - - - - - - (10 silabe)
De-acum plec.

Scanned with OKEN Scanner

Merg *de-o* zi.

Harap Alb era fecior *de-mpărat.*

146. Vi se dau coloanele de cuvinte de mai jos și vi se cere să alcătuiți propoziții corecte.

Am ales	un pionier	**de**	**al**	nostru
	niște pionieri		**ai**	noștri
	o pioniеră		**a**	noastră
	niște pioniere		**ale**	noastre

Ex.: Am ales un pionier **de al** nostru.

_____

_____

_____

— Acum dacă vrem să economisim o silabă vom rosti împreună cuvintele:

de + al = de-al
de + ai =
de + a =
de + ale =

— Rostiți tare cuvintele unite cu cratimă din tabelul de mai sus. Aveți grijă să se audă cuvîntul **de** nu **d!**

— Scrieți încă o dată propozițiile construite cu o silabă mai puțin.

Ex.: Am ales un pionier de-al nostru.

_____

_____

_____

147. Completați spațiile libere cu cuvintele din paranteză scrise astfel pentru a arăta că se citesc cu economie de o silabă:

(De + acum) _____ a plecat și Ionel *(de + acasă)* _____ și pot să mă apuc *(de + învățat)* _____.

Scanned with OKEN Scanner

(De + afară) _____ se aude gălăgia copiilor pe care *(de + o)* _____ săptămînă îi rog *(să + își)* _____ mute locul de joacă *(de + aici)* _____ în altă parte.

148. Nu putem rosti corect decît într-o singură silabă cuvintele subliniate din coloana de mai jos. Scrieți-le într-o coloană alăturată pentru a arăta cum trebuie rostite.

de a berbeleacul	**de-a** berbeleacul
de a binelea	_____
de a curmezișul	
de a dreptul	
de a dura	
de a gata	
de a latul	
cu de a sila	
de a prinselea	
de a ascunselea	
de a baba-oarba	

— Rostiți încă o dată grupurile de cuvinte de mai sus și aveți grijă să se audă bine **de.**

149. Alcătuiți cinci propoziții scurte în care să folosiți grupuri de cuvinte din cele date mai sus.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— pe —

150. Să încercăm să economisim o silabă la rostirea grupurilor de cuvinte de mai jos, formate cu cuvîntul *pe*. Scrieţi ce aţi rostit cu o silabă mai puţin în coloana alăturată.

pe al vostru	**pe-al** vostru
pe a mamei	
pe ai noştri	
pe ale copiilor	
pe o filă de carte	
pe aici	
pe acolo	
pe afară	
pe încercate	

— Rostiţi tare cuvintele unite cu cratimă din exerciţiul de mai sus şi aveţi grijă să se audă clar cuvîntul *pe* nu *p*.

151. Alcătuiţi propoziţii scurte în care să folosiţi grupurile de cuvinte de mai sus unite cu cratimă.

152. Completaţi spaţiile libere cu cuvintele din paranteză rostite împreună:

Marinel e un băieţel (de + aici) _____, din cartierul nostru. Ştie să se joace frumos (de + a) _____ ascunselea, (de + a) _____ prinselea, (de + a) _____ baba-oarba şi nu se supără cînd cineva îl trînteşte (pe + acolo) _____ prin iarbă şi îl dă (de + a) _____ berbeleacul.

Cînd e timp frumos, (pe + afară) _____ e multă gălăgie. Un vecin morocănos ne ia mingile şi ne strică jocul. Ieri a luat-o (pe + a) _____ mea şi (de + aceea) _____ sînt azi cam supărat. Voi puteţi să vă jucaţi, poate (de + ale) _____ voastre nu se va atinge.

— nu —

153. Faceţi schema silabelor din următoarele propoziţii:

Nu aud (____ silabe)
Nu încape _____

— Rostite cu o silabă mai puţin:

N-aud (____ silabe)
Nu-ncape _____

— Rostiţi cu economie de o silabă propoziţiile din coloana de mai jos. Scrieţi-le alături arătînd că le-aţi rostit astfel:

Nu am văzut. **N-am** văzut.
Nu a auzit.
Nu îmi trebuie.
Nu îl cred.
Nu o înţeleg.
Nu ajunge.
Nu încearcă.
Nu ai învăţat.
Nu aţi plecat.
Nu îi trebuie.

Scanned with OKEN Scanner

Nu își amintește.
Nu au stricat.
Nu îți spune.
Nu împarți bine.

— Rostiți tare propozițiile scrise de voi astfel ca să se audă bine cuvintele unite cu cratimă.

— Scrieți în două tabele separate cuvintele rostite împreună în propozițiile de mai sus:

nu + cuvînt care începe cu **a** sau **o**	nu + cuvînt care începe cu **î**
nu + ai = n-ai	nu + îi = nu-i

— Observați cum s-a scris și s-a pronunțat cuvîntul nu împreună cu cuvintele care încep cu **a, o.**

— Observați cum s-a scris și s-a pronunțat cuvîntul nu împreună cu cuvintele care încep cu **î.**

154. Alcătuiți șase propoziții în care să folosiți cuvîntul *nu* rostit împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a** și **î.**

Scanned with OKEN Scanner

— a fi —

— I —

155. Pentru a arăta că eu sau ei sînt acasă pot să o spun astfel:

a) Eu **sînt** acasă.
Ei **sînt** acasă.

b) Eu **îs** acasă.
Ei **îs** acasă.

— De obicei, cînd vorbim în afară de clasă, folosim al doilea mod de exprimare. (Eu **îs** acasă. Ei **îs** acasă.)

— Deci **îs** înseamnă **sînt.**

De cele mai multe ori facem și economie de o silabă și spunem:

Eu **s-***acasă*
Ei **s-***acasă*

și atunci în propozițiile noastre **s** înseamnă **sînt.**

— Rostiți și voi, economisind o silabă, propozițiile de mai jos. Scrieți-le în coloana alăturată așa cum le-ați rostit.

Tare îs bucuros. *Tare-s* bucuros.
Îndată îs pregătiți de drum.
Eu *îs afară* în curte.
Eu *îs aici* lîngă voi.
Ei *îs acum* la școală.

— Observați ce se întîmplă cu sunetul **î** cînd rostim cuvîntul **îs** împreună cu alte cuvinte.

— Rostiți tare încă o dată ceea ce ați scris cu cratimă.

156. Alcătuiți și voi patru propoziții scurte în care **îs** să se poată rosti împreună cu alt cuvînt. Lucrați pe două coloane cum am lucrat exercițiul de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

— II —

157. Pentru a arăta că el (ea) este acasă putem spune astfel:

El **este** în casă.

dar și: El **e** în casă.

Deci **e** înseamnă **este**

— Propozițiile de mai sus se pot rosti cu economie de o silabă.

El **este-n** casă.

El **e-n** casă.

— Rostiți, economisind o silabă, propozițiile din coloana de mai jos. Scrieți-le alături așa cum le-ați rostit.

Ionel *este începător.* Ionel *este-ncepător*

Ionel *e începător.*

Viorica *este acasă.*

Viorica *e acasă.*

Copilul *este afară.*

Copilul *e afară.*

Mioara *este atentă.*

Mioara *e atentă.*

— Rostiți tare încă o dată ceea ce ați scris cu cratimă.

— Alcătuiți patru propoziții în care cuvîntul **e** (este) să se rostească împreună cu alt cuvînt care să înceapă cu **a** sau **î**.

— III —

158. Se dau propoziţiile:

Începător este Ionel. Putem spune această propoziție și:

Începător e Ionel.

dar, și: Începător îi Ionel.

Deci îi în propoziţia de mai sus înseamnă *este.*

— Dacă se dau propoziţiile:

Acasă îi Ionel. - - - - - - - (7 silabe)
Afară îi copilul.
Atentă îi Mioara.

Observăm că putem să le rostim economisind o silabă.

Acasă-i Ionel. - - - - - - (6 silabe)
Afară-i copilul.
Atentă-i Mioara.

— Observaţi ce se întîmplă cu sunetul î cînd rostim cuvîntul îi împreună cu alte cuvinte.

Deci i înseamnă în propoziţiile date **este.**

159. Rostiţi, economisind o silabă, și scrieţi în coloane alăturate așa cum ați rostit.

Viorel nu îi pionier.	Viorel nu-i pionier.
Casa îi nouă.	
Copiii nu îs cuminți.	
Toți spun că îs obraznic.	
Ionel e cuminte și îi foarte harnic.	
Cine îi acolo?	
Care îs notele tale?	
Ce îi acesta?	

— Rostiţi tare cuvintele unite cu cratimă.

160. Arătaţi ce cuvinte s-au rostit împreună în enunţurile de mai jos:

I-aici elevul cel nou. îi + aici = i-aici
Ce-i cu trandafirul acela?
Copilul **nu-i** acasă.
Nu-s prea vesel astăzi.
Toate **lucrările-s** aduse la şcoală.
Cornel nu învaţă **şi-i** obraznic.

161. Alcătuiţi propoziţii scurte în care să folosiţi grupurile de cuvinte: i-afară, s-aici, Mircea-i, mîinile-s, şi-i viteaz.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

162. Găsiţi voi alte patru grupuri de cuvinte în care *i*, *s* să însemne **este, sînt** şi alcătuiţi patru propoziţii scurte.

Ex.: Cartea-i a mea.
Caietele-s curate.

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— ce, care, cine —

163. Faceţi schema silabelor următoarelor enunţuri:

Ce înveţi? - - - (3 silabe)
Cine a înţeles? _____
Care aţi plecat?

— Rostind împreună cuvintele subliniate veţi avea o silabă mai puţin la fiecare enunţ.

Ce-nveţi? - - (2 silabe)
Cine-a înţeles?
Care-aţi plecat?

— Arătaţi cîte silabe are fiecare enunţ.

Ce am dorit? - - - - (4 silabe)
Care ai vrea?
Cine îmi spune?
Ce o sfătuieşti?
Spune *ce ar* dori.
Ştiu pe *cine aş* alege.

— Rostiţi tare enunţurile de mai sus, economisind o silabă.
— Scrieţi încă o dată enunţurile rostite cu o silabă mai puţin.

Ex.: Ce-am dorit? - - - (3 silabe)

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

164. Faceți, după exemplul dat, propoziții cu cuvintele din coloana următoare:

Ce	am visat	Ce-am visat?
	aș construi	_____
	ai face	
	își vorbesc	
	o sfătuiești	
	înțelegi	
	aruncă	
	îi spui	
	îmi ceri	
	ar încerca	
	îl întrebi	
	îți place	

— Scrieți în două tabele cuvintele rostite împreună astfel:

ce + cuvînt care începe cu a sau o	**ce + cuvînt care începe cu î**
ce + am = ce-am	**ce + își = ce-și**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— Ce observație aveți de făcut în legătură cu pronunțarea și scrierea cuvîntului **ce** împreună cu cuvinte care încep cu **a**, **o** sau **î**.

— Rostiți tare încă o dată cuvintele unite cu cratimă din tabelul pe care l-ați făcut.

Scanned with OKEN Scanner

165. Alcătuiți patru enunțuri în care să aveți cuvîntul ce rostit împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a** și **î**.

166. Alcătuiți după exemplul dat propoziții cu cuvinte din coloana următoare:

Cărе	a plecat	Care-a plecat
	își amintește	
	au venit	
	ar duce	
	ai dori	
	îmi dai	
	încerci	
	alergi	
	îți place	
	îi privește	
	îl ajuți	
	am văzut	

— Scrieți în două tabele cuvintele rostite împreună astfel:

care + cuvînt	**care + cuvînt**
care începe cu **a**	care începe cu **î**
care + a = care-a	**care + își = care-și**

— Rostiți tare cuvintele unite cu cratimă.

Scanned with OKEN Scanner

167. Alcătuiți patru enunțuri în care să aveți cuvîntul **care** rostit împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a** și **î.**

168. Alcătuiți, după exemplul dat, propoziții cu cuvinte din coloana următoare:

Cine	îmi spune	Cine-mi spune
	a văzut	
	ar îndrăzni	
	îi ascultă	
	aude	
	înțelege	
	îți cere	
	îl cheamă	

— Scrieți în două tabele cuvintele rostite împreună astfel:

cine + cuvînt care începe cu **a**	**cine** + cuvînt care începe cu **î**
cine + **a** = **cine-a**	**cine** + **îmi** = **cine-mi**

— Ce observație aveți de făcut în legătură cu pronunțarea și scrierea cuvîntului **cine** împreună cu cuvinte care încep cu **a** sau **î.**

— Rostiți tare încă o dată cuvintele unite cu cratimă din tabelul pe care l-ați făcut.

Scanned with OKEN Scanner

169. Alcătuiți patru enunțuri în care să aveți cuvîntul **cine** rostit împreună cu cuvinte care să înceapă cu **a** și **î.**

_____

_____

_____

_____

170. Rostiți împreună cuvintele din paranteză și scrieți-le astfel încît să arătați că le-ați pronunța așa:

(Cine + a) _____ înțeles că trebuie *(să + își)* _____ dea silința și *(să + învețe)* _____ cît mai mult, acela este un adevărat pionier.

(Oricare + îmi) _____ cere *(să + îl)* _____ ajut, îl ajut pentru *(că + îmi)* _____ face plăcere.

(Orice + ar) _____ face Ionel, mama nu o *(să + îi)* _____ cumpere anul acesta bicicletă pentru *(că + a)* _____ fost obraznic la școală și *(nu + a)* _____ învățat.

(Ce + am) _____ visat *(să + înalț)* _____, am înălțat și nu *(oricine + ar)* _____ putea *(să + o)* _____ facă.

171. Faceți o compunere scurtă cu titlul „În reacreație" în care să folosiți cuvintele: că, să, de, nu, ce, cine, rostite împreună cu alte cuvinte.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— pe mine, mă —

172. Cînd vrei să spui tovarășei învățătoare că mama te ceartă, poți spune:

Mama mă ceartă *pe mine.*

— Cine ceartă? _____

— Ce face mama? _____

— Pe cine ceartă mama? _____

— Ce cuvinte ne arată, în propoziția de mai sus, pe cine ceartă mama? _____

Dar de cele mai multe ori spunem numai:

Mama **mă** ceartă.

— Ce cuvinte am lăsat deoparte? _____

— S-a schimbat înțelesul propoziției? _____

— Să vedem de ce nu s-a schimbat înțelesul propoziției:

— Cine ceartă? _____

— Ce face mama? _____

— Pe cine ceartă? _____

— Ce cuvînt avem în propoziție care ne arată pe cine ceartă mama? _____

Să luăm o altă propoziție:

Costel mă ajută **pe mine.**

— Cine ajută? _____

— Ce face Costel? _____

— Pe cine ajută? _____

Scanned with OKEN Scanner

Să refacem enunțul:

Costel **mă** ajută.

— Ce cuvinte am lăsat deoparte? _____

— S-a schimbat înțelesul enunțului? _____

— Ce cuvînt avem în propoziție care ne arată pe cine ajută Costel? _____.

Deci **pe mine** și **mă** au același înțeles.

---

173. Se dă propoziția:

Ionel mă așteaptă. - - - - - - - (7 silabe)

Putem rosti cu economie de o silabă:

Ionel m-așteaptă. - - - - - - (6 silabe)

— Rostiți cu economie de o silabă propozițiile de mai jos și scrieți-le alături așa cum le-ați rostit.

Ionel *mă învață.* Ionel *mă-nvață.*

Mama *mă întreabă.*

Costel *mă ascultă.*

Maria *mă ajunge.*

Mama *mă îmbrățișează.*

Tata *mă aude.*

— Scrieți acum în două coloane ceea ce ați rostit împreună:

mă + cuvînt care începe cu a	mă + cuvînt care începe cu î
m-ascultă	mă-nvață

— *Observați:* — Cum se scrie și se pronunță **mă** cînd îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu a?

— Cum se scrie și se pronunță **mă** cînd îl rostim împreună cu cuvinte care încep cu î?

— Ce sunet pierde cuvîntul care începe cu î cînd îl rostim împreună cu cuvîntul **mă**?

Scanned with OKEN Scanner

174. Pentru ca să fie rostite corect, adică așa cum rostim noi de obicei, cum ar trebui scrise cuvintele subliniate din propozițiile următoare? Scrieți-le cum e corect în coloana alăturată.

Ionel **mă a** chemat.	Ionel **m-a** chemat.
Copiii **mă au** strigat.	
Tu **mă ai** sfătuit.	
Voi **mă ați** invitat.	
Eu **mă am** văzut în oglindă.	
Mioara **mă ar** ajuta.	
Eu **mă aș** pregăti.	

— Faceți un tabel cu ceea ce ați rostit împreună.

mă + a = **m-a**	mă + ați =
mă + au =	mă + ai =
mă + am =	mă + ar =
	mă + aș =

175. Alcătuiți propoziții scurte în care să folosiți cuvintele unite cu cratimă din tabelul de mai sus.

176. Se dau propozițiile de mai jos. În paranteză se arată asupra cui se exercită lucrarea. Scrieți-le în coloana alăturată astfel pentru a arăta și acest lucru.

Tu ai dus (pe mine).	Tu m-ai dus.
El a chemat (pe mine).	

Scanned with OKEN Scanner

Voi ați criticat (pe mine).
Ei au ajutat (pe mine).
Eu am spălat (pe mine).
Mama ar ierta (pe mine).
Eu aș spăla (pe mine).

177. Completați spațiile libere cu cuvîntul care lipsește și care se rostește împreună cu cuvîntul următor:

Cînd *(pe mine)* ____-a văzut mama, *(pe mine)* ____-a îmbrățișat și a spus că ea ar fi fericită dacă *(pe mine)* ____-aș sili să învăț și mai bine pentru că numai așa *(pe mine)* ____-ar iubi ea mai mult și voi *(pe mine)* ____-ați respecta.

178. Cuvîntul **mă** poate să fie rostit și după un cuvînt nu numai înaintea lui, dar acest cuvînt trebuie să arate o poruncă sau o acțiune care se desfășoară în același timp cu alta.

Ex.: — **mă** după un cuvînt care arată o poruncă, un îndemn, o rugăminte:

Întreabă-mă, dacă nu știi!

— **mă** după un cuvînt care arată o acțiune ce se desfășoară odată cu alta.

Văzîndu-mă ales comandant, m-am bucurat.

— În coloana de mai jos sînt mai multe îndemnuri. Scrieți-le în coloana alăturată așa cum e corect.

Așteaptă tu (pe mine)!	Așteaptă-mă tu!
Așteptați voi (pe mine)!	Așteptați-mă voi!
Întreabă tu (pe mine)!	
Întrebați voi (pe mine)!	
Ascultă tu (pe mine)!	
Ascultați voi (pe mine)!	
Du tu (pe mine)!	
Duceți voi (pe mine)!	

— Rostiți încă o dată cuvintele scrise cu cratimă.

— Rostiți și scrieți în coloana alăturată așa cum trebuie rostit și scris corect.

Scanned with OKEN Scanner

Alerga spre casă strigînd (pe mine). Alerga spre casă strigîndu-mă.

Făcea semne, chemînd (pe mine).
Împiedicînd (pe mine), am căzut.
Aşteptînd (pe mine), a întîrziat.

— Observaţi ce sunet aţi pronunţat în plus înainte de mă la cuvintele strigînd, chemînd, împiedicînd, aşteptînd.

179. Pronunţaţi şi scrieţi în coloana alăturată aşa cum va rosti Ionel porunca dacă strigă:

să-l prinzi tu,	— Prinde-mă tu!
să-l prindeţi voi,	— Prindeţi-mă voi!
să-l laşi tu în pace,	_____
să-l lăsaţi voi în pace,	
să-l luaţi cu voi,	
să-l iei tu,	
să-l ocoleşti tu,	
să-l ospătaţi voi,	
să-l priveşti tu,	
să-l salutaţi voi.	

— Daţi şi voi patru exemple de cuvinte care arată poruncă şi care să fie urmate de cuvîntul mă.

_____

_____

180. Rostiţi şi scrieţi cuvintele următoare ca şi cum lucrarea s-ar face asupra voastră odată cu altă acţiune.

prinzînd (pe mine)	prinzîndu-mă
lăsînd (pe mine)	_____
luînd (pe mine)	
ocolind (pe mine)	
ospătînd (pe mine)	
privind (pe mine)	
salutînd (pe mine)	

Scanned with OKEN Scanner

— Dați patru exemple care arată că acțiunea se petrece împreună cu alta, urmate de cuvîntul **mă.**

_____

_____

— Ce sunet ați rostit în plus de fiecare dată înainte de mă?

181. Alcătuiți trei propoziții în care mă să fie după un cuvînt care arată o poruncă și trei propoziții în care mă să fie după un cuvînt care arată că acțiunea se petrece în același timp cu alta.

Ex.: Poftește-mă la tine!
Gîndindu-mă, am găsit răspunsul potrivit.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— pe noi, ne —

182. Dacă vreau să spun tovarășei învățătoare că mama mă ceartă pe mine și pe surioara mea, pot spune:

Mama ne ceartă *pe noi.*

— Cine ceartă? _____

— Ce face mama? _____

— Pe cine ceartă mama? _____

— Care este cuvîntul care ne arată în propoziția de mai sus pe cine ceartă mama? _____

Scanned with OKEN Scanner

De cele mai multe ori spunem:

Mama **ne** ceartă.
— Cine ceartă? _____
— Ce face mama? _____
— Pe cine ceartă? _____
— Ce cuvînt avem în propoziția care ne arată pe cine ceartă mama? _____

Observație: **Ne** înseamnă **pe noi** dacă răspunde la o întrebare formulată cu ajutorul cuvintelor **pe cine.**

Ex.: Pe cine ceartă? pe noi
Deci **ne** din ne ceartă înseamnă **pe noi.**

---

183. Cuvîntul **ne** poate fi rostit și el împreună cu alte cuvinte, făcîndu-se astfel economie de o silabă.

— Rostiți propozițiile de mai jos cu economie de o silabă și scrieți-le în coloana alăturată pentru a arăta că le-ați rostit astfel.

Ionel	**ne** așteaptă	Ionel ne-așteaptă.
	ne învață	
	ne întreabă	
	ne înțelege	
	ne ajunge	
	ne îmbrățișează	

— Observați ce sunet pierde cuvîntul care începe cu **î** cînd îl rostim împreună cu **ne** pus înaintea lui?

184. Pentru ca să fie corecte propozițiile de mai jos trebuie să adăugați cuvîntul care lipsește și să-l rostiți împreună cu cel ce urmează.

Tovarășul învățător ____-ascultă (pe noi)
Părinții ____-ngrijesc (pe noi).
Partidul ____-ndrumă (pe noi).
Pe noi ____-așteaptă un viitor fericit.

Scanned with OKEN Scanner

185. Procedaţi ca la exerciţiul de mai sus.
Tovarăşul învăţător ____-a chemat (pe noi).
Copiii ____-au strigat (pe noi).
Tu ____-ai condus (pe noi).
Voi ____-aţi păcălit (pe noi)
Noi ____-am spălat (pe noi).
Mama ____-ar mîngîia (pe noi).

— Rostiţi tare întrebările pe care le puneţi pentru a vedea că *ne* înseamnă *pe noi.*

Ex.: Pe cine a chemat? pe noi.

— Să facem un tabel cu ceea ce am rostit împreună.

ne + a = ne-a	ne + aţi =
ne + au =	ne + am =
ne + ai =	ne + ar =

— Alcătuiţi propoziţii scurte în care să folosiţi cuvintele scrise cu cratimă din tabelul de mai sus.

Ex.: Ionel **ne-a** întrecut pe toţi.

186. Şi cuvîntul **ne** poate fi rostit după un cuvînt care arată o poruncă sau o acţiune care se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.

Ex.: — **ne** după un cuvînt care arată o poruncă, un îndemn.
— *Întreabă-ne*, dacă nu ştii!
— **ne** după un cuvînt care arată o acţiune ce se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.
Văzîndu-ne în clasă, s-a bucurat.

Scanned with OKEN Scanner

— În coloana de mai jos sînt mai multe porunci. Rostiți-le și scrieți-le într-o coloană alăturată pentru a arăta că se referă la ceea ce este scris în paranteză.

Așteaptă tu (pe noi)!	Așteaptă-ne tu!
Așteptați voi (pe noi)!	Așteptați-ne voi!
Întreabă tu (pe noi)!	_____
Întrebați voi (pe noi)!	
Ascultă tu (pe noi)!	
Ascultați voi (pe noi)!	
Crede tu (pe noi)!	
Credeți voi (pe noi)!	

— Completați spațiile libere cu ceea ce este în paranteză așa cum trebuie rostit corect:

Auzind *(pe noi)* *Auzindu-ne*, că vrem să plecăm, a plîns, rugînd *(pe noi)* _____ să-l luăm și pe el.

Temînd *(pe noi)* _____ de necazuri și crezînd *(pe noi)* _____ isteți, am ieșit pe nesimțite, furișînd *(pe noi)* care încotro, cu gînd să ne-ntîlnim la școală.

— Ce sunet ați rostit în plus după auzind, rugînd, temînd, crezînd, furișînd?

187. Alcătuiți trei propoziții în care cuvîntul **ne** să fie după un cuvînt care arată o poruncă și trei propoziții în care **ne** să fie după un cuvînt care arată că acțiunea se petrece în același timp cu alta.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

— pe tine, te —

188. Pentru a arăta că e vorba de tine spunem:

Mama te ceartă *pe tine*.

— Cine ceartă? _____

— Ce face mama? _____

— Pe cine ceartă? _____

— Ce cuvinte ne arată pe cine ceartă mama? _____

— Să refacem enunțul cu două cuvinte mai puțin:

Mama te ceartă.

— Cine ceartă? _____

— Ce face mama? _____

— Pe cine ceartă? _____

— Ce cuvînt ne arată pe cine ceartă mama? _____

Deci **te înseamnă pe tine**

— Cuvîntul *te* poate fi rostit împreună cu alte cuvine, făcîndu-se astfel economie de o silabă.

Scrieți în coloana alăturată propozițiile rostite cu o silabă mai puțin:

Ionel *te așteaptă.* Ionel *te-așteaptă.*

Mioara *te întreabă.*

Tovarășa învățătoare *te ascultă.*

Mama *te îmbrățișează.*

Scrieți în tabel ceea ce ați rostit împreună.

te + cuvînt care începe cu a	te + cuvînt care începe cu î
te-așteaptă	te-ntreabă

Observați ce sunet pierde cuvîntul care începe cu î cînd îl rostim împreună cu te pus înaintea lui.

189. Cuvîntul te cînd întîlnește cuvintele am, ai, a, aș, ar, au se rostește numai împreună cu acestea.

te + am = te-am
te + ai = te-ai
te + a = te-a
te + au = te-au
te + aș = te-aș
te + ar = te-ar

Scanned with OKEN Scanner

— Completaţi spaţiile libere cu cuvintele din paranteză rostite împreună.

Eu *(te + am)* _____ văzut cînd *(te + ai)* _____ dat jos din autobuz şi am auzit cînd *(te + au)* _____ strigat colegii.

Mama *(te + a)* _____ chemat la ea şi tu nu *(te + ai)* _____ dus. Mama *(te + ar)* _____ ierta pentru această greşeală, eu însă *(te + aş)* _____ certa.

190. Rostiţi tare şi scrieţi în coloana alăturată aşa cum este corect.

Copiii (pe tine) au ajutat. Copiii *te-au* ajutat.
Tata (pe tine) a dojenit.
Tu (pe tine) ai încălţat.
Noi (pe tine) am sfătuit.
Eu (pe tine) aş chema.
Ei (pe tine) ar ajuta.

191. Alcătuiţi şi voi propoziţii cu cuvintele scrise cu cratimă în tabelul din exerciţiul nr. 190.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

192. Să vedem cum se scrie cuvîntul te rostit după un cuvînt care arată o poruncă, îndemn sau rugăminte.

Ţi-am spus:

— Ascunde! (pe tine) — Ascunde-te!
— Încalţă! (pe tine)
— Îmbracă! (pe tine)

Scanned with OKEN Scanner

— Spală! (pe tine)
— Întoarce! (pe tine)
— Liniștește! (pe tine)
— Oprește! (pe tine)
— Du! (pe tine)

— Rostiţi încă o dată tare cuvintele unite cu cratimă.

— Alcătuiţi şi voi trei enunţuri scurte în care cuvîntul *te* să fie scris după un cuvînt care arată o poruncă.

_____

_____

_____

193. Cum se rostește și se scrie **te** după un cuvînt care arată o acţiune ce se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.

Ascunzînd (pe tine) Ascunzîndu-te, n-ai făcut un lucru înţelept.

Necăjind (pe tine) _____
Temînd (pe tine)
Bătînd (pe tine)

— Ce sunet aţi rostit în plus pe lîngă cuvintele ascunzînd, necăjind, temînd, bătînd?

— Alcătuiţi şi voi trei enunţuri scurte în care cuvîntul *te* să se afle scris după cuvinte care arată o acţiune în desfăşurare.

_____

_____

_____

— pe voi, vă —

194. Am avut propoziţiile:
Mama mă ceartă **pe mine.**
Mama ne ceartă **pe noi.**

Scanned with OKEN Scanner

— Pentru a arăta că e vorba de voi, vom spune:
Mama vă ceartă **pe voi.**
— Cine ceartă? _____
— Ce face mama? _____
— Pe cine ceartă mama? _____
— Ce cuvinte ne arată pe cine ceartă mama? _____
Să refacem enunțul cu două cuvinte mai puțin:
Mama vă ceartă.
— Cine ceartă? _____
— Ce face mama? _____
— Pe cine ceartă? _____
— Ce cuvînt avem în propoziție care ne arată pe cine ceartă?
_____

Observație: Vă înseamnă **pe voi** dacă răspunde la o întrebare formulată cu cuvintele *pe cine.*

Ex.: Pe cine ceartă? **pe voi.**

Deci vă din vă ceartă înseamnă **pe voi.**

— Se dau propozițiile:

Tata *vă aude.* - - - - - - (6 silabe)
Mama *vă înțelege.* _____

— Rostite cu economie de o silabă:

Tata *v-aude.* - - - - - (5 silabe)
Mama *vă-nțelege.* _____

195. Scrieți propozițiile de mai jos astfel ca să se vadă că ați rostit împreună cuvintele subliniate.

Ionel *vă așteaptă.* Ionel *v-așteaptă.*
Copiii *vă întreabă.*
Tovarășa *vă ascultă.*
Mama *vă îmbrățișează.*
Cățelul *vă ajunge* din urmă.

— Rostiți tare întrebările pentru a vedea dacă în propozițiile date cuvîntul vă înseamnă **pe voi.**

Ex.: Pe cine așteaptă? **pe voi.**

— Scrieţi în două coloane ceea ce aţi rostit împreună.

vă + cuvînt care începe cu a	vă + cuvînt care începe cu î
v-aşteaptă	vă-ntreabă

Observaţi:

— Cum se scrie şi se pronunţă cuvîntul vă cînd îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu a?
— Cum se scrie şi se pronunţă cuvîntul vă cînd îl rostim împreună cu un cuvînt care începe cu î.
— Ce sunet pierde cuvîntul care începe cu î cînd îl rostim împreună cu cuvîntul vă.

196. Alcătuiţi patru propoziţii în care cuvîntul vă să se rostească înaintea unor cuvinte care să înceapă cu a şi î.

197. De multe ori pentru a rosti corect, trebuie să rostim cuvîntul vă numai împreună cu alte cuvinte.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvintele din paranteză rostite împreună.

Eu *(vă am)* _____ chemat pe voi.
Tata *(vă a)* _____ dojenit pentru obrăznicii.
Voi *(vă aţi)* _____ pregătit pentru excursie.
Colegii *(vă au)* _____ ajutat.
Numai tovarăşa învăţătoare *(vă ar)* _____ putea sfătui.
Eu *(vă aş)* _____ chema.

Scanned with OKEN Scanner

— Rostiți tare întrebările pentru a vedea dacă v-(vă) înseamnă **pe voi.**

Ex.: Pe cine am chemat? *pe voi.*

— Să scriem în tabel cuvintele pe care le-am rostit împreună:

vă + am = v-am	vă + au =
vă + a =	vă + ar =
vă + ați =	vă + aș =

198. Alcătuiți propoziții scurte pentru fiecare situație din tabelul de mai sus.

199. Cum rostim și scriem cuvîntul vă după un cuvînt care arată o poruncă, rugăminte sau îndemn.

V-am spus:

— Pregătiți (pe voi) bine! — Pregătiți-vă bine!

— Ajutați (pe voi) între voi!

— Înscrieți (pe voi) la cercul nostru!

— Spălați (pe voi) pe mîini!

— Sculați (pe voi) devreme!

— Alcătuiți trei enunțuri scurte în care să aveți cuvîntul *vă* rostit după un cuvînt care arată o poruncă.

200. Rostirea și scrierea cuvîntului vă după un cuvînt care arată o acțiune ce se desfășoară în același timp cu alta.

Cuminţînd (pe voi) Ajutînd (pe voi) Sfătuind (pe voi) Pregătind (pe voi)	Cuminţîndu-vă, _____	aţi făcut un lucru înţelept

— Ce sunet aţi rostit în plus înainte de vă? _____

— pe el, îl —

201. Se dă propoziţia:

Tovarăşa învăţătoare îl întreabă *pe Ionel.*

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____

— Pe cine întreabă? _____

Dar dacă vom spune:

Tovarăşa învăţătoare îl întreabă *pe el.*

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____

— Pe cine întreabă tovarăşa învăţătoare? _____

— Ce cuvînt ţine locul cuvîntului Ionel? _____

Aceeaşi propoziţie poate fi rostită cu două cuvinte mai puţin fără să i se schimbe înţelesul:

Tovarăşa învăţătoare **îl** întreabă.

— Ce cuvinte n-am mai folosit? _____

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____

— Pe cine întreabă? _____

— Ce cuvînt avem în propoziţie care ţine locul cuvîntului Ionel? _____

Deci îl înseamnă pe el.

---

202. Să analizăm enunţurile următoare alcătuite din cîte două propoziţii:

Ionel aude un zgomot / numai Viorel nu îl aude.

Propoziţia I. — Cine aude un zgomot? _____
— Ce face Ionel? _____
— Ce aude Ionel? _____

Propoziţia II. — Cine nu aude un zgomot? _____
— Ce nu face Viorel? _____
— Ce nu aude? _____
— Ce cuvînt ţine locul cuvîntului *un zgomot* în cea de a doua propoziţie? _____

Ionel vede pe tata venind / numai Viorel nu îl vede.

Propoziţia I	*Propoziţia a II-a*
— Cine vede pe tata? ____	Cine nu vede pe tata? ____
— Ce face Ionel? ____	Ce nu face Viorel? ____
— Pe cine vede Ionel? ____	Pe cine nu vede Viorel? ____

— Ce cuvînt ţine locul cuvîntului *pe tata* în cea de a doua propoziţie? _____

203. Vi se dau următoarele grupuri de propoziţii:

a) *Tata îl* cheamă. - - - - - (5 silabe)
Tovarăşa îl dojeneşte. _____
Mioara îl pregăteşte.

b) Un pionier *îl ajută* pe cel slab. - - - - - - - - - - - - (11 silabe)
Un şcolar *îl ascultă* pe tovarăşul învăţător. _____
Un biciclist *îl ajunge* din urmă.

— Rostind împreună cuvintele subliniate, economisim o silabă.

Ex.: a) *Tata-l* cheamă - - - - (4 silabe)

---

b) Un pionier *l-ajută* pe cel slab. - - - - - - - - - - (10 silabe)

_____

_____

Observați ce sunet a pierdut cuvîntul îl

— dacă s-a aflat după un cuvînt cu care s-a rostit împreună (tata-l)? _____

— dar dacă s-a aflat înaintea cuvîntului cu care s-a rostit împreună (l-ajută)? _____

— De multe ori pentru a rosti corect trebuie să rostim cuvîntul îl numai împreună cu alte cuvinte. Completați cu cuvîntul potrivit:

Mama (îl) ____-a certat *(pe el)*.
Tu (îl) ____-ai chemat *(pe el)*.
Eu (îl) ____-am îndemnat *(pe el)*.
Voi (îl) ____-ați ajutat *(pe el)*.
Copiii (îl) ____-au ales comandant *(pe el)*.
Eu (îl) ____-aș sfătui *(pe el)*.

Tovarășa învățătoare (îl) ..-ar ierta *(pe el)*.

— Să scriem în tabel cuvintele rostite împreună:

îl + a = l-a	îl + au =
îl + ai =	îl + aș =
îl + am =	îl + ar =
îl + ați =	

204. Alcătuiți propoziții scurte în care să folosiți cuvintele scrise cu cratimă din tabelul de mai sus.

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

205. Cuvîntul îl rostit și scris după cuvinte care arată o poruncă, o rugăminte sau un îndemn:

Ajutați voi (pe el)! Ajutați-l voi!
Ajută tu (pe el)!
Opriți voi (pe el)!
Oprește tu (pe el)!
Prinde tu (pe el)!
Prindeți voi (pe el)!

206. Alcătuiți și voi patru enunțuri în care să aveți cuvinte care arată o poruncă sau o rugăminte și care să fie urmate de cuvîntul **îl**.

207. Cuvîntul îl poate să fie rostit și după cuvinte care arată o acțiune care se desfășoară în același timp cu alta.

Ajutînd (pe el)	Ajutîndu-l,	ați făcut o faptă bună.
Oprind (pe el)	———	
Criticînd (pe el)		
Alungînd (pe el)		

— Ce sunet ați rostit în plus înainte de cuvîntul **-l**.

Scanned with OKEN Scanner

— Alcătuiți și voi patru enunțuri scurte în care să aveți cuvinte care arată o acțiune ce se desfășoară în același timp cu alta, urmate de cuvîntul **îl**.

_____

_____

_____

_____

208. Alcătuiți enunțuri scurte în care cuvintele: **că, să, care, cine, ce, nu** să se rostească împreună cu cuvîntul **îl**.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— pe ea, o —

209. Dacă a fost vorba de un băiat am spus:
Tovarășa învățătoare **îl** întreabă **pe el**.
Dar dacă tovarășa învățătoare ar întreba o fetiță am spune:
Tovarășa învățătoare o întreabă **pe ea**.
— Cine întreabă? _____
— Ce face tovarășa învățătoare? _____
— Pe cine întreabă tovarășa învățătoare? _____
— Ce cuvinte ne arată pe cine întreabă? _____

Scanned with OKEN Scanner

Aceeași propoziție poate fi rostită cu două cuvinte mai puțin:

Tovarășa învățătoare **o** întreabă.

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarășa învățătoare? _____

— Pe cine întreabă? _____

— Ce cuvînt avem în propoziție care ne arată pe cine întreabă? _____

Deci **o** înseamnă **pe ea.**

---

210. Să analizăm enunțurile următoare alcătuite din cîte două propoziții:

Ionel învață *poezia* / dar Mioara nu *o* învață.

Propoziția I	*Propoziția a II-a*
Cine învață poezia? ____	Cine nu învață? ____
Ce face Ionel? ____	Ce nu face Mioara? ____
Ce învață Ionel? ____	Ce nu învață Mioara? ____

— Ce cuvînt ține locul cuvîntului poezia în cea de a doua propoziție? _____

Se dă enunțul:

Viorel a ajutat *pe Mioara* / dar Viorica nu a ajutat-**o**

Propoziția I	*Propoziția a II-a*
Cine a ajutat? _____	Cine nu a ajutat? _____
Ce a făcut Viorel? _____	Ce nu a făcut Viorica? _____
Pe cine a ajutat Viorel?	Pe cine nu a ajutat Viorica?

— Ce cuvînt înlocuiește în propoziția a II-a cuvintele pe *Mioara?* _____

211. Se dau propozițiile:

Cornel caută *mingea.* Tata zidește *o casă.*

Eu rup *floarea.* Mioara prinde *pisica.*

— Ce cuvinte putem înlocui cu cuvîntul o (pe ea) în propoziţiile de mai sus?

— Scrieţi încă o dată propoziţiile numai cu cuvîntul o (pe ea) fără cuvîntul pe care îl înlocuieşte.

Ex.: Cornel o caută.

---

212. Cuvîntul o (pe ea) poate fi rostit împreună cu alte cuvinte făcîndu-se economie de o silabă.

Costel o întreabă. - - - - - - (6 silabe)

Costel o-ntreabă. - - - - - (5 silabe)

— Rostiţi, economisind o silabă, propoziţiile de mai jos şi scrieţi-le în coloana alăturată aşa cum le-aţi rostit:

Mioara o *învaţă* pe Didina.

Tata o *îndeamnă*.

Viorel o *încearcă*.

213. Scrieţi în coloana alăturată aşa cum trebuie să rostim, folosind în locul cuvîntului din paranteză cuvîntul o (pe ea).

Bunica ar spune (povestea). Bunica ar spune-o.

Eu aş rupe (floarea).

Tata a zidit (casa).

Tu ai ascultat (pe mama).

El ar întreba (pe Mioara).

214. Alcătuiţi şi voi patru propoziţii în care să folosiţi cuvîntul o (pe ea) rostit împreună cu alte cuvinte.

Scanned with OKEN Scanner

215. Cuvîntul **o** (pe ea) se rostește și după cuvinte care arată o poruncă, o rugăminte sau un îndemn.

Alungă tu pisica!

— Cine să alunge? _____

— Ce să faci tu? _____

— Ce să alungi? _____

— Cu ce cuvînt pot înlocui cuvîntul pisica? _____

— Rostiți propoziția făcută cu cuvîntul **o**:

Alung-o tu!

216. Ce cuvinte din propozițiile următoare pot fi înlocuite cu cuvîntul **o** (pe ea). Scrieți în coloana alăturată propozițiile după ce ați înlocuit cuvintele potrivite cu cuvîntul **o**.

Cheamă tu *pe Viorica!*	Cheam-o tu!
Chemați voi *pe Viorica!*	Chemați-o voi!
Aruncă tu *mingea!*	
Aruncați voi *mingea!*	
Rupe tu *floarea!*	
Rupeți voi *floarea!*	
Îmbracă tu *haina!*	
Căutați voi *cartea!*	

217. Alcătuiți enunțuri scurte în care să folosiți îndemnurile următoare:

învățați-o!, ascultați-o!, dă-o!, oprește-o!, ascunde-o!

218. Cuvîntul **o** (pe ea) se rostește și după cuvinte care arată o acțiune în desfășurare.

Întrebînd pe mama, eu nu am greșit.

— Întrebînd pe cine? _____

În loc de *pe mama* ce cuvînt putem folosi?

— Rostiți tare propoziția făcută cu cuvîntul **o**.

Întrebînd-o, eu nu am greșit.

— Să ne închipuim că acțiunea se referă la niște obiecte și ființe denumite cu cuvintele din paranteză, dar pe care nu vrem să le rostim și spunem în locul lor cuvîntul **o** (pe ea)

Alungînd (pisica)	Alungînd-o.
Chemînd (pe Viorica)	
Oprind (mașina)	
Căutînd (cartea)	
Rupînd (floarea)	
Văzînd (pe mama)	

— Cu grupurile de cuvinte scrise cu cratimă mai sus alcătuiți scurte enunțuri.

Ex.: Alungînd-o Grivei, pisica a fugit.

_____

_____

_____

_____

_____

— pe ei, îi —

219. Se dă propoziția:

Tovarășa învățătoare îi întreabă *pe băieți*.

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarășa învățătoare? _____

— Pe cine întreabă? _____

Scanned with OKEN Scanner

Dar dacă vom spune:

Tovarășa învățătoare îi întreabă *pe ei.*

— Ce cuvînt am folosit în locul cuvîntului *băieți?* _____

Aceeași propoziție poate fi rostită:

Tovarășa învățătoare *îi* întreabă.

— Cine întreabă? _____

— Ce face tovarășa învățătoare? _____

— Pe cine întreabă? _____

— Ce cuvînt ne arată că tovarășa învățătoare întreabă pe băieți în această propoziție? _____

Observație: **îi** înseamnă **pe ei** atunci cînd răspunde la o întrebare formulată cu cuvintele *pe cine* (Ex.: Pe cine întreabă? pe ei.)

— Revedeți exercițiile în care am învățat că **îi** înseamnă **este.**

220. Alcătuiți cinci propoziții în care cuvîntul **îi** să aibă înțelesul **este.**

Ex.: Copilul îi cuminte.

_____

_____

_____

_____

_____

221. Alcătuiți cinci propoziții în care cuvîntul **îi** să aibă înțelesul **pe ei.**

Ex.: Mama îi îngrijește. (Pe cine îngrijește? — pe ei.)

_____

_____

_____

_____

222. Se dau propoziţiile:

Mioara *îi aude.* - - - - - - - (7 silabe)

Tovarăşa învăţătoare *îi ascultă.* _____

Mama îi ceartă.

Costel îi conduce *şi îi* organizează.

— Ce înţeles are în propoziţiile noastre cuvîntul îi în situaţiile subliniate?

— Rostind împreună cuvintele subliniate, economisim o silabă.

Mioara i-aude. - - - - - - (6 silabe)

Tovarăşa i-ascultă.

Mama-i ceartă.

Costel îi conduce şi-i organizează.

Observaţi: Ce sunet a pierdut cuvîntul *îi* dacă s-a aflat înaintea unui cuvînt cu care s-a rostit împreună? _____

— Ce sunet a pierdut dacă s-a aflat după un cuvînt cu care s-a rostit împreună? _____

— Formulaţi întrebările potrivite cu ajutorul cuvintelor **pe cine** pentru a vedea că **îi** sau **i-** din propoziţiile de mai sus înseamnă **pe ei** şi nu **este.**

223. De multe ori pentru a rosti corect trebuie să rostim cuvîntul îi *(pe ei)* numai împreună cu alte cuvinte.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit după exemplul dat:

Ionel a văzut caii.	Ionel (pe ei) ____-a văzut.
Eu am văzut caii.	Eu (pe ei) ____-am văzut.
Tu ai văzut caii.	Tu (pe ei) ____-ai văzut.
Voi aţi văzut caii.	Voi (pe ei) ____-aţi văzut.
Eu aş vedea caii.	Eu (pe ei) ____-aş vedea.
Ionel ar vedea caii.	Ionel (pe ei) ____-ar vedea.
Fetele au văzut caii.	Fetele (pe ei) ____-au văzut.

Scanned with OKEN Scanner

— Să scriem în tabel cuvintele rostite împreună.

îi + am = i-am
îi + ai =
îi + a =
îi + aţi =
îi + au =
îi + aș =
îi + ar =

224. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele a ajuta, a căuta, sau a întreba să fie însoţite de cuvintele scrise cu cratimă din tabelul de mai sus.

Ex.: Eu i-am ajutat pe colegi.

225. Cuvîntul **îi** (pe ei) se rostește **i** și după cuvinte care arată îndemn, poruncă sau rugăminte.

Cheamă tu (pe ei)! Cheamă-i tu!
Chemaţi voi (pe ei)! Chemaţi-i voi!
Ajută tu (pe ei)!
Ajutaţi voi (pe ei)!
Caută tu (pe ei)!
Căutaţi voi (pe ei)!
Alungă tu (pe ei)!
Alungaţi voi (pe ei)!

Scanned with OKEN Scanner

226. Cuvîntul **îi** (pe ei) rostit după cuvinte care arată o acţiune ce se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.

strigînd (pe ei) strigîndu-i
învăţînd (pe ei)
auzind (pe ei)
muşcînd (pe ei)
curăţînd (pe ei)

— Ce sunet rostiţi în plus înainte de *i*? _____

227. Alcătuiţi şase enunţuri scurte în care să folosiţi trei cuvinte care arată îndemn şi trei care arată o acţiune în desfăşurare urmate de *i*.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— pe ele, le —

228. Tovarăşa învăţătoare le întreabă **pe fete.**

— Cine întreabă? _____
— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____
— Pe cine întreabă? _____

Aceeaşi propoziţie poate fi rostită:

Tovarăşa învăţătoare le întreabă **pe ele.**

— Ce cuvînt am folosit în locul cuvîntului fete? _____

Putem spune însă fără a schimba înţelesul propoziţiei:

Tovarăşa învăţătoare **le** întreabă.

— Pe cine întreabă tovarăşa învăţătoare? _____
— Ce cuvînt înlocuieşte în această propoziţie cuvîntul fete?

_____

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: **le** înseamnă **pe ele** dacă răspunde la o întrebare formulată cu ajutorul cuvintelor **pe cine.**

Ex.: Pe cine întreabă? **pe ele.**

229. Se dau propoziţiile următoare şi se cere să le scrieţi încă o dată în coloana alăturată, folosind în locul cuvintelor subliniate cuvîntul **le.**

Eu aşez *cărţile.* Eu **le** aşez.
Ionel cheamă *fetele.*
Tu alungi *albinele.*
Pionierii spală *băncile.*
Cornelia scutură *preşurile.*

— Rostiţi tare întrebările pentru a vedea că **le** înseamnă **pe ele.**

230. Cuvîntul **le** poate fi rostit împreună cu alte cuvinte economisindu-se o silabă.

Eu **le** aşez - - - - (4 silabe)
Tu **le** alungi
Eu **le-aşez** - - - (3 silabe)
Tu **le-alungi**

— Rostiţi şi scrieţi următoarele propoziţii în coloana alăturată cu economie de o silabă.

Tu *le înveţi.* Tu le-nveţi.
Copiii *le ajută.*
Eu *le ajung.*
Mioara *le întreabă.*

— Rostiţi tare întrebările pentru a vedea că **le** înseamnă **pe ele.**

Ex.: Pe cine înveţi? **pe ele.**

— Scrieţi ceea ce aţi rostit împreună astfel:

le + cuvînt care începe cu **a**	**le** + cuvînt care începe cu **î**
le-ajută	le-nveţi

— Ce observaţii aveţi de făcut în legătură cu cuvintele care se rostesc împreună cu **le.**

231. De multe ori pentru a rosti corect trebuie să pronunţăm cuvîntul le numai împreună cu alte cuvinte.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Ionel a văzut *rîndunelele*.	Ionel (pe ele) ____-a văzut.
Eu am văzut rîndunelele.	Eu (pe ele) ____-am văzut.
Tu ai văzut rîndunelele.	Tu (pe ele) ____-ai văzut.
Voi aţi văzut rîndunelele.	Voi (pe ele) ____-aţi văzut.
Copiii au văzut rîndunelele.	Copiii (pe ele) ____-au văzut.
Ionel ar vedea rîndunelele.	Ionel (pe ele) ____-ar vedea.
Eu aş vedea rîndunelele.	Eu (pe ele) ____-aş vedea.

Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună.

le + am = le-am	le + au =
le + ai =	le + aş =
le + a =	le + ar =
le + aţi =	

232. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele: a rezolva, a găsi, să fie însoţite de cuvintele rostite împreună din tabelul de mai sus.

233. Cuvîntul le scris şi rostit împreună cu cuvinte care arată îndemn, poruncă sau rugăminte.

Cheamă tu (pe ele)!	Cheamă-le tu!
Chemaţi voi (pe ele)!	Chemaţi-le voi!

Scanned with OKEN Scanner

Ajută tu (pe ele)!
Ajutați voi (pe ele)!
Caută tu (pe ele)!
Căutați voi (pe ele)!
Alungă tu (pe ele)!
Alungați voi (pe ele)!

— Cuvîntul **le** (pe ele) scris și rostit împreună cu cuvinte care arată o acțiune care se desfășoară în același timp cu alta:

strigînd (pe ele) strigîndu-le
învățînd (pe ele).
auzind (pe ele).
mușcînd (pe ele).
curățind (pe ele).

— Ce sunet ați rostit înainte de cuvîntul **le**? _____

234. Faceți enunțuri scurte în care să folosiți trei cuvinte care arată o poruncă și trei care arată o acțiune în desfășurare, urmate de cuvîntul **le** (pe ele).

_____

_____

_____

_____

_____

_____

— pe sine, se —

235. Mulți dintre voi se vor întreba ce poate să însemne cuvîntul **sine**? Și asta pentru că îl folosim în vorbirea noastră mai rar.

— Dacă Mioara s-ar uita într-o oglindă și-ar vedea, în primul rînd, chipul său.

Scanned with OKEN Scanner

Cum am putea face o propoziție în care să se răspundă la întrebarea:

Pe cine vede Mioara în oglindă?

Corect aș răspunde astfel:

Mioara se vede **pe sine** în oglindă.

— Completați spațiile libere cu cuvîntul pe care trebuie să-l folosim:

Viorel se bate pe _____ cu pumnii în piept.

Costel se ceartă în gîndul său pe _____ pentru fapta urîtă pe care a făcut-o.

Mioara crede despre ____ că e mai grozavă decît toți ceilalți. Ea a uitat proverbul: lauda de _____ nu miroase-a bine.

— Să reluăm propoziția:

Mioara se vede **pe sine** în oglindă.

— Cine vede în oglindă? _____

— Ce face Mioara? _____

— Pe cine vede Mioara? _____

— Ce cuvinte ne arată pe cine vede Mioara în oglindă?

_____

— Să refacem enunțul cu două cuvinte mai puțin:

Mioara se vede în oglindă.

— Ce cuvinte am lăsat deoparte? _____

— S-a schimbat înțelesul enunțului? _____

Să vedem de ce nu s-a schimbat?

— Cine vede în oglindă? _____

— Ce face Mioara? _____

— Pe cine vede Mioara? _____

— Care este cuvîntul care arată că Mioara se vede pe sine și nu pe altcineva? _____

Deci se înseamnă **pe sine**

236. Cuvîntul **se** poate fi rostit împreună cu alte cuvinte.

Ion**el** se ascunde. - - - - - - - (7 silabe)

Copilul **se** întoarce. _____

Ionel se-ascunde. - - - - - - (6 silabe)
Copilul se-ntoarce.

— Rostiţi şi scrieţi în coloana alăturată propoziţiile următoare cu economie de o silabă.

Viorel *se aşază* în bancă. Viorel *se-aşază*.
Cîntecul *se aude*.
Focul *se înteţeşte*.
Soba *se încălzeşte*.

— Scrieţi ceea ce aţi rostit împreună.

se + cuvînt care începe cu a	se + cuvînt care începe cu î
se-aşază	se-nteţeşte

— Ce observaţii aveţi de făcut?

237. Să vedem ce se întîmplă cu cuvîntul **se** cînd este rostit împreună cu cuvintele: **a, au, ar.**

— Se dau propoziţiile:
Mioara (se) a văzut în oglindă.
Mioara şi Costel (se au) certat.
Mioara şi Costel (se ar) împăca.
Cum trebuie să rostim cuvintele din paranteză pentru a fi corect?

— Să scriem încă o dată propoziţiile aşa cum trebuie să le rostim:

Mioara **s-a** văzut în oglindă.
Mioara şi Costel **s-au** certat.
Mioara şi Costel **s-ar** împăca.

— Să facem un tabel cu cuvintele pe care nu le putem rosti decît împreună cu cuvîntul **se.**

se + a = s-a
se + au = s-au
se + ar = s-ar

Observaţie: Spre deosebire de celelalte situaţii cînd cuvîntul **se** poate fi rostit împreună cu alte cuvinte care încep cu **a, î,** ce sunet pierde cuvîntul **se** cînd întîlneşte cuvintele **a, au, ar?**

238. Completaţi spaţiile libere cu cuvintele din paranteză rostite şi scrise corect:

Pionierii *(se au)* _____ pornit cu hărnicie să sădească pomi în grădina şcolii. Ei *(se au)* _____ hotărît să nu înceteze lucrul pînă nu termină.

Ionel *(se a)* _____ ascuns pentru că era un leneş. Dacă tovarăşa învăţătoare ar fi aflat *(se ar)* _____ fi supărat, de aceea copiii *(se au)* _____ gîndit să-l certe. De atunci Ionel *(se a)* _____ îndreptat şi este acum printre cei mai harnici copii din clasă.

239. Alcătuiţi şi voi propoziţii în care să folosiţi rostite împreună cuvintele: **se + a, se + au, se + ar.**

240. Cuvîntul **se** *(pe sine)* poate fi rostit şi scris după cuvinte care arată o acţiune ce se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.

Lovind (pe sine).	Lovindu-se,	nu a mai ajuns la timp la şcoală.
Împiedicînd (pe sine).	_____	
Oprind (pe sine).		
Ascunzînd (pe sine).		

— Ce sunet aţi rostit în plus înainte de cuvîntul se?

241. Alcătuiţi şi voi trei enunţuri scurte în care să folosiţi cuvîntul **se** după un cuvînt care arată o acţiune în desfăşurare.

Scanned with OKEN Scanner

Exerciții recapitulative

242. Se dă propoziția:

Ionel a ajutat *pe cineva*,

în care *pe cineva* va fi mereu altă persoană indicată în exercițiu între paranteze. Vi se cere să alcătuiți toate propozițiile.

Ionel a ajutat	(pe mine)	Ionel m-a ajutat.
	(pe el)	
	(pe ea)	
	(pe voi)	
	(pe ei)	
	(pe ele)	
	(pe tine)	
	(pe sine)	

243. Alcătuiți în același mod propozițiile pe care le puteți face cu cuvintele din paranteze:

Voi *ați* îndemnat	(pe mine)	Voi m-ați îndemnat.
	(pe el)	
	(pe ea)	
	(pe noi)	
	(pe ei)	
	(pe ele)	
Ioane, ajută	(pe tine)	Ioane, ajută-te!
	(pe mine)	
	(pe el)	
	(pe ea)	
	(pe noi)	
	(pe ei)	
	(pe ele)	

Scanned with OKEN Scanner

Copii, priviți! (pe mine) Copii, priviți-mă!
(pe el)
(pe ea)
(pe noi)
(pe voi)
(pe ei)
(pe ele)

Cornelia muncește, îndemnînd (pe el). Cornelia muncește, îndemnîndu-l.
(pe mine)
(pe tine)
(pe ea)
(pe noi)
(pe voi)
(pe ei)
(pe ele)
(pe sine)

244. Completați spațiile libere cu cuvintele potrivite:

Se apropia data alegerilor. Într-o pauză (pe noi) ____-am adunat cu toții și *(pe noi)* ____-am sfătuit. Alegîndu-____ *(pe el)* pe Viorel, clasa ar putea organiza excursii frumoase, pentru că lui îi plac și apoi el *(pe el)* ____-ar ruga și pe tatăl său, care lucrează la O.J.T., să *(pe noi)* ____-ajute.

Alegînd-____ *(pe ea)* pe Mioara, acțiunile cultural-artistice *(pe ele)* ____-am desfășura mai frumos pentru că ea e o artistă adevărată. Au chemat-____ *(pe ea)* și la televiziune.

Toți știam aceste lucruri și atunci *(pe ei)* ____-am chemat pe cei la care ne gîndisem să-____ *(pe ei)* alegem și le-am spus:

— Pregătiți-____ *(pe voi)* serios, pentru că *(pe noi)* ____-am gîndit și am hotărît să *(pe voi)* ____-alegem în colectivul de conducere al detașamentului.

245. Alcătuiți o compunere scurtă cu titlul: „În recreație" în care să folosiți cît mai multe situații de scriere cu linioară din cele învățate pînă acum.

— sieşi, îşi, şi —

246. a) Ionel aminteşte data acţiunii pioniereşti.

— Ce face Ionel? _____

— Ştim cui aminteşte Ionel? _____

b) Ionel aminteşte *colegilor* data acţiunii pioniereşti.

— Ce face Ionel? _____

— Cui aminteşte? _____

Scanned with OKEN Scanner

Dar dacă spunem:

c) Ionel își amintește **sieși** data acțiunii pionierești.

— Ce face Ionel? _____

— Cui amintește Ionel? _____

— Ce cuvînt am folosit pentru a arăta că Ionel amintește persoanei sale data acțiunii pionierești? _____

Dar dacă propoziția de la punctul c) o rostim astfel:

Ionel *își* amintește data acțiunii pionierești.

— Știm cui amintește Ionel? _____

— Ce cuvînt ne arată că Ionel amintește persoanei sale data acțiunii? _____

Deci *își* înseamnă *sieși*

— Completați spațiile punctate cu cuvîntul care lipsește:

Mioara (sieși) _____ scrie tema și (sieși) _____ învață.

Viorel (sieși) _____ pregătește uneltele pentru că vrea să (sieși) _____ facă un cărucior cu care să aducă butelia de aragaz. Cînd l-a văzut bunica (sieși) _____ zise că are un nepoțel harnic și priceput.

247. Propoziția:

Viorel vrea să își facă un cărucior - - - - - - - - - - - - (12 silabe)

poate fi rostită cu o silabă mai puțin:

Viorel vrea să-și facă un cărucior - - - - - - - - - - - (11 silabe)

Observați ce sunet pierde cuvîntul își cînd este rostit împreună cu alt cuvînt? _____

248. Alcătuiți enunțuri scurte în care cuvîntul își (sieși) să se rostească împreună cu cuvintele: că, să, care, cine, ce, nu așa cum am învățat în exercițiile despre aceste cuvinte.

_____

_____

_____

_____

249. Cînd cuvîntul **își** întîlnește cuvintele: **a, au, ar,** se rostește numai împreună cu acestea.

— Rostiți corect enunțurile și completați spațiile libere așa cum ați rostit:

Mioara (își a) _____ amintit că are de învățat.
Costel (își a) _____ cumpărat o bicicletă.
Mioara și Costel (își au) _____ pregătit lecțiile.
Viorel (își ar) _____ cumpăra o minge.

— Să scriem în tabel cuvintele rostite împreună.

își	+	a	= și-a
își	+	au	= și-au
își	+	ar	= și-ar

250. Faceți și voi propoziții scurte în care să folosiți cuvintele scrise cu cratimă în tabelul de mai sus.

251. Tot **și** se rostește și se scrie cuvîntul **își** (sieși) după cuvinte care arată o acțiune în desfășurare:

Ex.: Amintindu-**și** că are de învățat, nu s-a mai jucat.

— Completați spațiile libere cu cuvîntul potrivit.

Văzîndu-__ (își) frățiorul plîngînd, Mioara a alergat la el. Smulgîndu-__ (își) fundița i-a legat repede degețelul zgîriat și plin de sînge. Viorel, crezîndu-__ (își) degețelul său în pericol, a rugat-o pe surioara lui să cheme Salvarea.

252. Faceți și voi o compunere scurtă cu titlul: „Ionel se pregătește să devină pionier" în care să folosiți cuvîntul **sieși** cu toate formele sale.

Scanned with OKEN Scanner

— mie, îmi, mi —

253. Se dă propoziţia:

Tovarăşa învăţătoare îmi dă **mie** o carte.

— Cine dă? _____

— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____

— Ce dă? _____

— Cui dă? _____

Să refacem propoziţia fără cuvîntul **mie**.

Tovarăşa învăţătoare **îmi** dă o carte.

— Cine dă? _____

— Cui dă? _____

— Ce cuvînt arată în această propoziţie că tovarăşa învăţătoare îmi dă mie? _____

Deci *îmi* înseamnă *mie*

Scanned with OKEN Scanner

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Ionel ____ aduce (mie) o minge.
Voi ____ arătaţi (mie) nişte fotografii.
Tu ____ spui (mie) o poveste.
Copiii ____ dau (mie) flori.
— Ce înţelegem prin cuvîntul *îmi?* _____

254. Se dau propoziţiile:

Ionel *îmi aduce* - - - - - - - (7 silabe)
Voi *îmi arătaţi* _____
Rostite cu o silabă mai puţin:
Ionel *mi-aduce* - - - - - - (6 silabe)
Voi *mi-arătaţi* _____

— Rostiţi şi scrieţi în coloana alăturată economisind o silabă.

îmi alege	mi-alege
îmi aranjează	
îmi aude	
îmi aruncă	

Observaţie: Ce sunet pierde cuvîntul **îmi** cînd este rostit împreună cu alte cuvinte?

— Alcătuiţi propoziţii cu cuvintele de mai sus scrise cu cratimă.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

255. Putem întîlni cuvîntul **mi** şi fără să fie rostit împreună cu alte cuvinte.

Căţelușul acesta mi l-a adus **mie** bunicul.
— Cine a adus? _____
— Ce a adus bunicul? _____
— Cui a adus bunicul căţelușul? _____

Aceeaşi propoziţie poate fi rostită şi astfel:
Căţelușul acesta **mi** l-a adus bunicul.
— Cui a adus bunicul căţelușul? _____
— Ce cuvînt ne arată că bunicul mi-a adus mie căţelușul? _____

Deci **mi** înseamnă **mie.**

Observaţie: Trebuie să rostim şi să scriem **mi** ori de cîte ori urmează după el cuvintele: **se, le** (pe ele), **l** (pe el), **i** (pe ei), **i** (este), **s** (sînt).

256. Să punem cuvîntul potrivit în locul spaţiilor libere:

Mie ____ se spune un basm.
Toate bunătăţile mie ____ le dă mama.
Cărţile ____-s (sînt) aranjate frumos.
Pe Azorel (mie) ____ l-au dăruit nişte ciobani cînd era mic, mic de tot şi acum este atît de rău că pe toţi prietenii ____-i (pe ei) alungă. Cu toate acestea mie ____-i (este) drag şi mă supăr cînd ____-l (pe el) bate cineva.

— Să scriem separat ceea ce am rostit împreună:

mie + îi (pe ei) = mi-i mi + îl (pe el) = mi-l
mi + îi (este) = mi-i mi + îs (sînt) = mi-s

257. Alcătuiţi şi voi patru propoziţii în care să folosiţi cuvintele scrise cu cratimă mai sus.

258. Se dă propoziția:

Cornel a spus o poveste.

— Cine a spus? _____

— Ce a făcut Cornel? _____

— Ce a spus? _____

— Știm cui a spus Cornel povestea? _____

Dar dacă vom spune:

Cornel *mi*-a spus o poveste.

— Cui a spus Cornel povestea? _____

— Ce cuvînt am folosit pentru a arăta că mie mi-a spus? _____

— Ce cuvinte am rostit împreună? _____

— Rostiți corect propozițiile de mai jos și completați spațiile libere cu ceea ce lipsește:

Tata ____-a adus (mie) o carte.

Copiii ____-au cerut (mie) un creion

Eu ____-am amintit (mie) poezia.

Tu ____-ai adus (mie) un caiet.

Voi ____-ați împrumutat (mie) o carte.

Aurelia ____-ar dărui (mie) o carte.

Eu ____-aș cumpăra (mie) un covrig.

— Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună:

mi + a = mi-a	mi + am =
mi + ați =	mi + ai =
mi + ar =	mi + aș =

259. Alcătuiți propoziții scurte în care cuvintele a căuta, a aminti să fie însoțite de cuvintele scrise cu cratimă în tabelul de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: Mama mi-a cumpărat un caiet.

260. Cuvîntul **mi** se rostește și se scrie după un cuvînt care arată o poruncă, îndemn sau o rugăminte.

— Rostiți și scrieți corect propozițiile de mai jos:

Împrumută (mie) tu caietul! Împrumută-mi tu caietul!
Împrumutați (mie) voi caietul! Împrumutați-mi voi caietul!
Spune (mie) tu povestea!
Spuneți mie (voi) povestea!
Ia (mie) tu o carte!
Luați (mie) voi o carte!

261. Alcătuiți enunțuri scurte în care cuvintele: a arunca, a scrie, a aduce, a cere, a căuta, a cînta să exprime poruncă, îndemn sau rugăminte și să fie urmate de cuvîntul *mi*.

Ex.: Ionele, aruncă-mi mingea!

262. Tot **mi** se rostește și după un cuvînt care arată o lucrare ce se desfășoară în același timp cu alta.

Ex.: Luîndu-mi caietul, nu am putut scrie.

Scanned with OKEN Scanner

— Rostiţi şi scrieţi cuvîntul potrivit după cuvîntul care arată o acţiune în desfăşurare.

Lucrează arătînd ____ (mie) cum trebuie să mînuiesc aparatele.

Punînd-____ (mie) o notă bună tovarăşa învăţătoare s-a bucurat.

Arăt mamei că sînt ordonat aşezînd-____ (mie) hainele, lustruind____ (mie) ghetele şi punînd____ (mie) întotdeauna lucrurile la locul lor.

— Ce sunet aţi rostit în plus înainte de mi? _____

263. Alcătuiţi şi voi enunţuri scurte în care cuvintele spunînd, cerînd, spălînd, luînd, amintind să fie rostite împreună cu mi (mie).

Ex.: Spunîndu-mi ce am de făcut, am reuşit.

_____

_____

_____

_____

— nouă, ne, ni —

264. Tovarăşa învăţătoare ne dă *nouă* o carte.

— Cine dă? _____

— Ce face tovarăşa învăţătoare? _____

— Ce dă? _____

— Cui dă? _____

Aceeaşi propoziţie putem să o rostim şi astfel:

Tovarăşa învăţătoare ne dă o carte.

— Ce cuvînt nu am mai rostit? _____

— Cui dă tovarăşa învăţătoare o carte? _____

— Ce cuvînt ne arată în propoziţia noastră cui dă tovarăşa învăţătoare o carte? _____

Observaţie: **ne** înseamnă **nouă** dacă răspunde la o întrebare formulată cu ajutorul cuvîntului **cui.**

Ex.: Cui dă? **nouă.**

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Ionel ____ aduce (nouă) o minge.

Voi ____ arătaţi (nouă) nişte fotografii.

Tu ____ spui (nouă) o poveste.

Copiii ____ dau (nouă) flori.

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă *ne* înseamnă *nouă.*

Ex.: Cui aduce? **nouă.**

265. Se dau propoziţiile:

Ionel ne aduce. - - - - - - - (7 silabe)

Voi ne arătaţi. _____

Rostite cu o silabă mai puţin:

Ionel ne-aduce. - - - - - - (6 silabe)

Voi ne-arătaţi. _____

— Rostiţi şi scrieţi în coloana alăturată economisind o silabă următoarele grupuri de cuvinte:

ne alege	ne-alege	**ne** îngăduie	ne-ngăduie
ne arată	_____	**ne** încuviinţează	_____
ne aruncă		**ne** împarte	

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă *ne* înseamnă *nouă.*

Să scriem ceea ce am rostit împreună astfel:

ne + cuvînt care începe cu **a**	ne + cuvînt care începe cu **î**
ne-alege	ne-ngăduie

_____ _____

_____

_____

— Ce observaţii aveţi de făcut în legătură cu cuvintele care s-au rostit împreună cu cuvîntul **ne.**

Scanned with OKEN Scanner

— Alcătuiţi enunţuri scurte în care să folosiţi ceea ce aţi scris cu cratimă mai sus.

Ex.: Mama ne-alege nişte mere frumoase.

266. Sînt situaţii cînd cuvîntul **ne** (nouă) trebuie să-l rostim numai împreună cu un alt cuvînt.

— Rostiţi şi scrieţi corect propoziţiile următoare:

Cornel *ne a* spus ceva. Cornel **ne-a** spus ceva.
Copiii *ne au* cerut o minge.
Tu *ne ai* trimis o scrisoare.
Voi *ne aţi* împrumutat cărţi.
Noi *ne am* lustruit ghetele.
El *ne ar* cere un creion.

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă *ne* înseamnă *nouă.*

— Să facem un tabel cu ceea ce am rostit împreună.

ne + a = ne-a
ne + ai =
ne + am =
ne + aţi =
ne + au =
ne + ar =

267. Alcătuiţi propoziţii scurte în care să folosiţi cuvintele rostite împreună din tabelul de mai sus.

268. Cuvîntul **ne** (nouă) rostit și scris după cuvinte care arată poruncă, îndemn sau rugăminte.

Dați (nouă) voi o carte! Dați-ne voi o carte!

Dă (nouă) tu ajutor!

Spune (nouă) tu o poveste!

Spuneți (nouă) voi ceva!

Adu (nouă) tu mingea!

Aduceți (nouă) voi jucării!

269. Cuvîntul **ne** (nouă) rostit și scris după cuvinte care arată o lucrare în desfășurare.

Ex.: Dîndu-ne o carte, ne-a ajutat mult.

— Ce sunet am rostit în plus în cuvîntul dînd, cînd l-am rostit înainte de cuvîntul **ne**?

— Completați spațiile libere cu ceea ce lipsește:

Lucrează arătînd ____ (nouă) cum trebuie să mînuim aparatele.

Noi arătăm părinților că sîntem ordonați, așezînd ____ (nouă) hainele, lustruind ____ (nouă) pantofii și punînd ____ (nouă) întotdeauna lucrurile la locul lor.

270. Alcătuiți trei enunțuri scurte în care cuvîntul **ne** (nouă) să se rostească după cuvinte care arată o poruncă și trei enunțuri în care cuvîntul **ne** (nouă) să se rostească după cuvinte care arată o lucrare în desfășurare.

Scanned with OKEN Scanner

271. Revedeţi exerciţiile în care am învăţat că **ne** înseamnă *pe noi.*

— Alcătuiţi trei propoziţii în care cuvîntul **ne** să însemne **pe noi** (ex.: Tata *ne* dojenește. Pe cine dojenește? pe noi) și trei propoziţii în care cuvîntul **ne** să însemne **nouă** (ex.: Viorel *ne* aduce mingea. Cui aduce? nouă).

272. Să vedem ce înseamnă cuvîntul *ni.*

Se dă propoziţia:

a) Se cere ajutorul.
— Știm cui se cere ajutorul? _____

b) *Nouă* ni se cere ajutorul.
— Cui se cere ajutorul? _____
— Ce cuvînt arată cui se cere ajutorul? _____

Să scriem propoziţia fără cuvîntul *nouă.*

c) **Ni** se cere ajutorul.
— Știm cui se cere ajutorul? _____
— Ce cuvînt arată acest lucru? _____

Deci **ni** înseamnă **nouă.**

Scanned with OKEN Scanner

Observaţie: Trebuie să rostim şi să scriem **ni** ori de cîte ori urmează după el cuvintele: **se, l** (pe el), **i** (pe ei), **i** (este), **le** (pe ele), **s** (sînt).

— Să completăm spaţiile libere cu cuvîntul potrivit.

Nouă ____ se spune un basm.

Toate bunătăţile (nouă) ____ le dă mama.

Pe Azorel (nouă) ____ l-au dăruit niște ciobani cînd era mic.

Pe toţi puișorii (nouă) ____**-i** (pe ei) fură vara uliii.

Tovarăşa învăţătoare ne dă voie să ieşim din clasă, cînd (nouă) ____**-i** (este) sete.

Geamul (nouă) ____**-l** (pe el) repară un geamgiu.

Uniformele (nouă) ____**-s** (sînt) călcate frumos pentru serbare.

— Să scriem ceea ce am rostit împreună în exerciţiul de mai sus.

ni + îi (pe ei) = ni-i
ni + îi (este) = ni-i
ni + îl (pe el) = ni-l
ni + îs (sînt) = ni-s

273. Alcătuiţi şi voi patru propoziţii scurte în care să folosiţi cuvintele scrise cu cratimă din tabelul nostru.

_____

_____

_____

_____

_____

—ţie, îţi, ţi—

274. Se dă propoziţia:

a) Mioara dăruieşte o floare.
— Ştim cui dăruieşte o floare? _____

Scanned with OKEN Scanner

Dacă vom spune:

b) Mioara îţi dăruieşte ţie o floare.
— Cine dăruieşte? _____
— Ce face Mioara? _____
— Ce dăruieşte? _____
— Cui dăruieşte? _____

c) Să refacem propoziţia cu un cuvînt mai puţin.
Mioara îţi dăruieşte o floare.
— Ce cuvînt n-am mai folosit? _____
— Ştim cui dăruieşte Mioara o floare? _____
— Ce cuvînt ne arată acest lucru? _____
Deci îţi înseamnă ţie.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvintele care lipsesc:

Ionel ____ aduce (ţie) o minge.
Noi ____ arătăm (ţie) nişte fotografii.
Tu ____ aminteşti (ţie) o poezie.
Copiii ____ dau (ţie) flori.

Să facem schema silabelor următoarelor propoziţii:

Ionel îţi aduce. - - - - - - - (7 silabe)
Noi îţi arătăm.
Tu îţi aminteşti.

Rostite cu o silabă mai puţin:

Ionel ţi-aducé. - - - - - - (6 silabe)
Noi ţi-arătăm. _____
Tu-ţi aminteşti.

— Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele: aude, aruncăm, aduc să fie precedate de cuvîntul ţi.

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

275. Alcătuiți enunțuri în care să rostiți cuvîntul *îți* împreună cu cuvintele: că, să, nu, ce, care, cine.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

276. Se dă propoziția:

Mioara a adus o carte.

— Cine a adus? _____

— Ce a făcut Mioara? _____

— Ce a adus? _____

— Știm cui a adus Mioara cartea? _____

Dar dacă spunem:

Mioara ți-a adus o carte.

Ce cuvînt ne arată că ție ți-a adus cartea? _____

— Rostiți și scrieți propozițiile de mai jos astfel ca să fie corecte:

Eu am aruncat (ție) mingea. Eu ți-am aruncat mingea.

Cornel a spus (ție) o minciună.

Tu ai făcut (ție) un cucui.

Copiii au arătat (ție) un tablou.

Eu aș dărui (ție) o minge.

Pionierii ar oferi (ție) flori.

— Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună.

ți + am = ți-am	ți + au =
ți + ai =	ți + aș =
ți + a =	ți + ar =

Scanned with OKEN Scanner

277. Alcătuiţi propoziţii scurte în care cuvintele: a face, a pune să fie însoţite de cuvintele scrise cu cratimă din tabelul de mai sus:

Ex.: Ţi-am pus fundiţe albe în păr.

278. Cuvîntul **ţi** se poate afla după un cuvînt care arată o poruncă, un îndemn, o rugăminte.

Ia (ţie) un caiet! Ia-ţi un caiet!
Cumpără (ţie) o carte!
Desfă (ţie) şnururile de la ghete!
Ridică (ţie) şapca!
Fă (ţie) temele!
Învaţă (ţie) poezia!

— Alcătuiţi enunţuri scurte în care cuvintele: a spăla, a aduce, a pregăti, a privi, a construi, a citi să exprime un îndemn şi să fie urmate de cuvîntul *ţi*.

Scanned with OKEN Scanner

279. Cuvîntul ţi se poate afla şi după un cuvînt care arată o acţiune ce se desfăşoară în acelaşi timp cu alta.

Ex.: Căutîndu-ţi undiţa, ţi-ai amintit că n-ai momeală.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul care lipseşte:

Cornel dînd ____ (ţie) caietul, nu şi-a închipuit că ai să copiezi compunerea lui.

Pionierii cerînd ____ (ţie) în adunare să explici de ce ai făcut asta, au vrut să ştie totul pentru că numai aşa te pot ajuta.

Fiind ____ (ţie) ciudă, ai plîns şi n-ai putut spune colegilor nimic, dar în gîndul tău ai hotărît să devii un pionier adevărat, făcînd ____ (ţie) temele, învăţînd ____ (ţie) zi de zi lecţiile şi aducînd ____ astfel contribuţia la succesul clasei voastre.

280. Alcătuiţi şi voi trei enunţuri scurte în care să aveţi cuvîntul ţi rostit după un cuvînt care arată o acţiune în desfăşurare.

_____

_____

_____

_____

281. Se dă propoziţia:

Basmul ţi l-a spus bunicul.

— Cine a spus? _____

— Ce a făcut bunicul? _____

— Ce a spus bunicul? _____

— Cui a spus bunicul? _____

— Ce cuvînt ne arată în propoziţie că bunicul ţi-a spus ţie basmul? _____

Deci ţi înseamnă ţie.

Observaţie: Trebuie să rostim şi să scriem ţi ori de cîte ori urmează după el cuvintele: se (s), i (este), s (sînt), le (pe ele), l (pe el), i (pe ei).

Scanned with OKEN Scanner

— Să punem cuvîntul potrivit în locul spaţiilor libere:

Cînd (ţie) ____ s-a cerut să înveţi toţi ştiam că (ţie) __-i (este) uşor să o faci__. Ştiam că (ţie) __-s (sînt) forţele nefolosite şi dacă (ţie) __le (pe ele) vei pune la lucru, vei răzbi. Şi iată că (ţie) __ se întîmplă un lucru minunat: vin copii la tine să le explici cum ai făcut. Tu ridici din umeri nedumerit de întrebările pe care (ţie) __ le pun şi răspunzi:

— Nimic mai simplu: am muncit şi am înţeles că numai munca (ţie) __ le poate dărui pe toate şi că nimic nu (ţie) __ se aşază dinainte de-a gata.

Putem rosti împreună:

ţi + îi (pe ei) = ţi-i ţi + îl (pe el) = ţi-l

ţi + îi (este) = ţi-i ţi + îs (sînt) = ţi-s

282. Alcătuiţi patru propoziţii în care să folosiţi cuvintele scrise cu cratimă mai sus.

_____

_____

_____

_____

— vouă, vă, vi —

283. Se dă propoziţia:

a) Bunica spune un basm.

— Cine spune? _____

— Ce face bunica? _____

— Ce spune bunica? _____

— Ştim cui spune bunica basmul? _____

Dar în propoziţia:

b) Bunica vă spune *vouă* un basm.

— Cui spune bunica basmul? _____

— Ce cuvînt ne arată cui spune bunica? _____

Scanned with OKEN Scanner

Dar dacă spunem:

c) Bunica vă spune un basm.

— Ce cuvînt ne arată că vouă vă spune bunica basmul?

Observaţie: **Vă înseamnă vouă** dacă răspunde la o întrebare formulată cu cuvîntul **cui.**

Ex.: Cui spune bunica? **vouă.**

284. Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul care lipseşte:

Ionel ____ aduce (vouă) o minge.
Eu ____ arăt (vouă) un tablou.
Tovarăşa învăţătoare ____ împarte (vouă) cărţile.
Copiii ____ înmînează (vouă) florile.

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă **vă** înseamnă *vouă.*

Ex.: Cui aduce? **vouă.**

285. Dacă luăm propoziţiile:

Ionel *vă aduce* o minge. - - - - - - - - - - (10 silabe)
Eu *vă arăt* un tablou.

Rostite cu o silabă mai puţin:

Ionel *v-aduce* o minge. - - - - - - - - - (9 silabe)
Eu *v-arăt* un tablou.

— Rostiţi şi scrieţi făcînd economie de o silabă propoziţiile:

Mama *vă aude.* *Ex.:* Mama v-aude.
Tovarăşa *vă ascultă.*
Ionel *vă împacă.*
Tata *vă întreabă.*

— Să scriem ce s-a rostit împreună astfel:

vă + cuvînt care începe cu a	vă + cuvînt care începe cu î
v-aude	vă-mpacă

— Observaţi ce se întîmplă cu cuvîntul **vă** cînd se rostește împreună cu alte cuvinte.

286. Alcătuiți și voi patru propoziții în care cuvîntul vă să se afle înaintea cuvintelor: îmbracă, îndrumă, alungă, așteaptă.

_____

_____

_____

_____

287. Se dă propoziția:

Ionel a stricat jucăriile.

— Cine a stricat? _____

— Ce a făcut Ionel? _____

— Ce a stricat? _____

— Știm cui i-a stricat Ionel jucăriile? _____

Dacă vom spune:

Ionel v-a stricat jucăriile.

— Cui a stricat Ionel jucăriile? _____

— Care cuvînt ne arată că vouă v-a stricat jucăriile? _____

288. Să refacem propozițiile de mai jos astfel pentru a arăta că lucrarea s-a făcut pentru persoanele cu care stăm de vorbă (vouă):

Eu **am** spus (vouă) ceva. Eu **v-am** spus ceva.

Cornel **a** aruncat (vouă) mingea.

Copiii **au** dat (vouă) flori.

Voi **ați** făcut (vouă) cîte un cucui.

Eu **aș** dărui (vouă) o minge.

Pionierii **ar** cînta (vouă) un cîntec.

— Rostiți tare întrebările pentru a verifica dacă cuvîntul **v** (vă) înseamnă **vouă.**

Ex.: Cui am spus? **vouă.**

— Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună în propozițiile de mai sus:

vă + am = v-am	vă + ați =
vă + a =	vă + aș =
vă + au =	vă + ar =

289. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele: a lega, a ridica, a turna să fie însoţite de cuvintele scrise cu cratimă în tabelul de mai sus şi în care v să însemne vouă.

290. Cuvîntul vă (vouă) poate fi rostit împreună cu cuvinte care arată o poruncă, îndemn sau rugăminte.

Aduceţi (vouă) caietul! Aduceţi-vă caietul!
Amintiţi (vouă) întîmplarea!
Căutaţi (vouă) un loc!
Scrieţi (vouă) temele!
Turnaţi (vouă) ceai!

— Alcătuiţi şi voi enunţuri scurte ca cele de mai sus în care cuvintele: a lega, a strica, a alunga, a aduna — să arate o poruncă şi să fie rostite împreună cu cuvîntul vă (vouă).

291. Cuvîntul vă (vouă) poate să fie rostit şi după cuvinte care arată o acţiune în desfăşurare.

Ex.: Căutîndu-vă mingea, aţi întîrziat.

— Ce sunet am rostit în plus, cînd am rostit cuvîntul căutînd înainte de vă?

Scanned with OKEN Scanner

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Aducînd ____ (vouă) o minge, v-am făcut o bucurie.
Arătînd ____ (vouă) ce am realizat, n-am vrut să mă laud.
Cerînd ____ (vouă) un creion, nu credeam că nu-mi veţi da.

— Alcătuiţi enunţuri completînd spaţiile libere de mai jos:

Ocupînd ____ (vouă) locurile, _____
Răsturnînd ____ (vouă) sania, _____
Legînd ____ (vouă) mîinile, _____

292. Revedeţi exerciţiile în care am învăţat că vă înseamnă *pe voi.*

— Alcătuiţi trei propoziţii în care cuvîntul vă să însemne *pe voi. (Ex.:* Ionel vă cheamă. Pe cine cheamă? pe voi) şi trei propoziţii în care vă să însemne *vouă. (Ex.:* Mioara vă cere mingea. Cui cere mingea? vouă.)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

293. Să vedem ce înseamnă cuvîntul vi.

Se dă următoarea propoziţie:

a) Se cere ajutorul.
— Ştim cui se cere ajutorul? _____

b) — Dacă spunem:
Vouă vi se cere ajutorul.
— Cui se cere ajutorul? _____
— Ce cuvînt arată acest lucru? _____

c) Dar dacă se spune:
Vi se cere ajutorul.

— Știm cui se cere ajutorul? _____
— Ce cuvînt ne arată acest lucru?

Deci **vi** înseamnă **vouă.**

— Înlocuiți spațiile libere cu cuvîntul potrivit:
Vouă ____ se spune un basm.
Toate jucăriile din pom vouă ____ le dă Moș Gerilă.
Pe Azorel (vouă) __ l-au dăruit niște ciobani cînd era mic.
Pe toți puișorii (vouă) ____-i (pe ei) fură uliii.
Tovarășa învățătoare vă dă voie să ieșiți din clasă, cînd (vouă) ____-i (este) sete.
Geamul spart (vouă) ____-l (pe el) pune la loc un geamgiu.
Uniformele (vouă) ____-s (sînt) călcate frumos pentru această sărbătoare.

Observație: Trebuie să rostim și să scriem **vi** ori de cîte ori urmează cuvintele: **se, l** (pe el), **i** (pe ei), **i** (este), **s** (sînt), **le** (pe ele).

Să scriem în tabel ceea ce s-a rostit împreună:

vi + i (pe ei) = vi-i
vi + i (este) = vi-i
vi + l (pe el) = vi-l
vi + s (sînt) = vi-s

294. Alcătuiți și voi propoziții scurte în care să aveți rostite împreună cuvintele din tabelul de mai sus.

_____

_____

_____

_____

_____

Scanned with OKEN Scanner

—lui, ei, îi, i—

295. Se dă propoziţia:

Mama cumpără o jucărie *băieţelului.*

— Ce face mama? _____
— Cine cumpără? _____
— Ce cumpără? _____
— Cui cumpără? _____

Aceeaşi propoziţie putem s-o spunem:
Mama îi cumpără o jucărie **lui.**
— Cui cumpără mama o jucărie? _____
— Ce cuvînt am folosit în locul cuvîntului băieţelului?
Propoziţia poate fi spusă şi mai scurt:
Mama **îi** cumpără o jucărie.
— Cui cumpără mama o jucărie? _____
— Ce cuvînt am folosit în locul cuvîntului băieţelului?
Dar dacă mama cumpără jucăria unei fetiţe trebuie să spunem:

Mama cumpără o jucărie *fetiţei.*
Aceeaşi propoziţie putem însă s-o spunem:

Mama îi cumpără o jucărie **ei.**
— Cui cumpără mama o jucărie? _____
— Ce cuvînt am folosit în loc de cuvîntul fetiţei? _____
Se poate spune şi mai scurt:
Mama îi cumpără o jucărie.
— Cui cumpără mama o jucărie? _____
— Ce cuvînt ţine locul cuvîntului fetiţei în această propoziţie? _____

Observaţie: **îi** înseamnă **lui** sau **ei** dacă răspunde la o întrebare formulată cu cuvîntul cui (*ex.:* Cui cumpără? lui, ei).

296. Revedeţi exerciţiile în care am învăţat că **îi** (-i) înseamnă *este* şi pe cele în care **îi** înseamnă **pe ei.**

— Alcătuiţi trei propoziţii în care **îi** să însemne *este* (*ex.:* Ionel îi harnic), trei propoziţii în care cuvîntul **îi** să însemne **pe ei**

(*ex.:* Tata îi ceartă. Pe cine ceartă? pe ei) și trei propoziții în care cuvîntul îi să însemne lui sau ei (*ex.:* Mama îi dă o prăjitură. Cui dă? lui sau ei).

297. Folosiți în locul cuvintelor subliniate din următoarele propoziții cuvîntul **îi:**

Ion pune zgardă *cîinelui.* Ion îi pune zgardă.
Eu dăruiesc o floare *învingătorului.*
Mama toarnă ceai *copilului.*
Doctorul face injecție *fetiței.*
Mioara dă mîncare *pisicii.*
Ionel aduce o minge *colegei.*

— Reținem din exercițiul de mai sus propoziția:
Ionel îi aduce o minge. - - - - - - - - - (10 silabe)

Rostită cu o silabă mai puțin:
Ionel î-aduce o minge. - - - - - - - - (9 silabe)
— Rostiți și scrieți economisind o silabă grupurile de cuvinte:

îi alege *ex.:* i-alege
îi aranjează
îi aude
îi arată

— Alcătuiţi propoziţii cu aceste grupuri de cuvinte în care **i** să însemne **lui** sau **ei.**

Ex.: Viorica i-alege un măr. (Cui alege? ei)

_____

_____

_____

298. Să luăm enunţul:

a) Bunicul a adus un căţel nepoţelului său. Bunicul i l-a adus lui ca să-l crească.

— Reţinem propoziţia:

Bunicul **i** l-a adus **lui.**

— Cine a adus? _____

— Ce a făcut bunicul? _____

— Cui a adus bunicul un căţel? _____

— Ce cuvînt am folosit în această propoziţie în locul cuvîntului nepoţelului? _____

Dar dacă spunem:

Bunicul **i** l-a adus.

— Ce cuvînt ne arată că bunicul a adus căţelul nepoţelului? _____

b) Dacă luăm enunţul:

Bunicul a adus un porumbel nepoatei sale. Bunicul **i** l-a adus ei ca să-l crească.

Reţinem propoziţia:

Bunicul **i** l-a adus **ei.**

— Cui a adus bunicul porumbelul?

— Ce cuvînt înlocuieşte cuvîntul nepoatei?

Dar dacă spunem:

Bunicul **i** l-a adus.

— Ce cuvînt ne arată că bunicul a adus porumbelul nepoatei?

Observaţie: Deci **i** înseamnă **lui** sau **ei** și se rostește astfel ori de cîte ori urmează după el cuvintele **se, l** (pe el), **i** (pe ei), **i** (este), **s** (sînt), **le** (pe ele).

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Lui __ se spune un basm.

Toate jucăriile din pom, ei __ le-a adus Moş Gerilă.

Pe Azorel (lui) __ l-au dăruit nişte ciobani cînd era mic.

Pe toţi puişorii (ei) __-i (pe ei) fură uliii.

Tovarăşa învăţătoare îi dă voie să iasă din clasă cînd (lui) __-i (este) sete.

Geamul spart (lui) __-l (pe el) pune un geamgiu.

Ghetele (lui) __-s (sînt) lustruite frumos.

— Să scriem în tabel ce-am rostit împreună:

i + i (pe ei) = i-i
i + i (este) = i-i
i + l (pe el) = i-l
i + s (sînt) = i-s

299. Alcătuiţi şi voi propoziţii scurte în care să aveţi cuvintele scrise cu cratimă din tabelul de mai sus.

_____

_____

_____

_____

300. Cum trebuie rostite corect propoziţiile următoare:

Eu am spus (lui) o minciună. Eu i-am spus o minciună.

Tu ai arătat (lui) desenul.

Cornel a aruncat (ei) mingea.

Voi aţi adus (lui) o carte.

Copiii au dăruit (ei) flori.

Eu aş cumpăra (lui) o prăjitură.

Ionel ar cînta (ei) un cîntec.

Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună:

i + am = i-am	i + au =
i + ai =	i + aş =
i + a =	i + ar =
i + aţi =	

Scanned with OKEN Scanner

301. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele: a turna, a lega, să fie însoţite de cuvintele rostite împreună din tabelul de mai sus:

Ex.: Eu i-am turnat ceai.

302. Cuvîntul **i** (lui sau ei) poate fi rostit şi după cuvintele care arată poruncă, îndemn sau rugăminte.

Ex.: Aruncă-i mingea!

— Rostiţi tare enunţurile şi completaţi spaţiile libere cu cuvîntul care lipseşte:

Spune __ (lui) tu să vină!
Spuneţi __ (lui) voi să vină!
Cere __ (lui) tu o carte!
Cereţi __ (lui) voi o carte!
Dăruieşte __ (ei) tu o floare!
Dăruiţi __ (ei) voi o floare!
Dă __ (ei) tu caietul!
Daţi __ (ei) voi caietul!

— Cuvîntul **i** (lui sau ei) se rostește și după cuvinte care arată o lucrare în desfășurare.

Ex.: Dîndu-i cartea, ai arătat că nu eşti supărat pe el.

— Ce sunet aţi rostit în plus după cuvîntul dînd înainte de **i**.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Desenînd __ (lui) un măr, tovarăşa învăţătoare i-a arătat lui Costel cum trebuie să lucreze.

În tramvai s-a urcat o bătrînă. Ionel s-a ridicat de pe scaun, oferind __ (ei) locul. Bătrîna l-a privit zîmbind __ (lui), apoi, mulţumind __ (lui), s-a aşezat.

303. Alcătuiţi şi voi trei enunţuri scurte în care să folosiţi cuvinte ce arată o poruncă urmate de cuvîntul **i** (lui sau ei) şi alte trei enunţuri în care **i** să însemne *pe ei.*

Ex.: Aşază-i cărţile! (Cui să aşezi? lui)

Dă-i într-o parte pe copii! (Pe cine să dai? pe ei)

_____ _____

_____ _____

_____ _____

304. Alcătuiţi patru enunţuri în care cuvintele **i** (ei sau lui), şi **i** (pe ei), să urmeze după cuvinte care arată o lucrare în desfăşurare.

Ex.: Aşezîndu-i cărţile am ajutat-o. (Cui aşezînd cărţile? ei.)

Dîndu-i într-o parte pe copii, am făcut loc tovarăşei învăţătoare. (Pe cine dînd? pe ei.)

_____ _____

_____ _____

—lor, le, li—

305. Se dă propoziţia:

Mama cumpără fructe *copiilor.*

— Cine cumpără? _____

— Ce face mama? _____

— Ce cumpără mama? _____

— Cui cumpără mama? _____

Aceeaşi propoziţie putem s-o rostim şi astfel:

Mama le cumpără fructe **lor.**

— Cui cumpără mama fructe? _____

— Cu ce cuvînt am înlocuit cuvîntul copiilor? _____

Scanned with OKEN Scanner

Dar dacă spunem:

Mama le cumpără fructe.

— Ştim cui cumpără mama fructe?

— Ce cuvînt ţine locul cuvîntului *copiilor* în această propoziţie?

Observaţie: **le** înseamnă **lor** dacă răspunde la o întrebare alcătuită cu ajutorul cuvîntului cui.

Ex.: Cui cumpără? lor.

— Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul care lipseşte:

Bunica __ spune (lor) un basm.

Pionierii __ dau (lor) flori.

Controlorul __ cere (lor) biletele.

Ionel __ aduce (lor) o minge.

Vasile __ arată (lor) un tablou.

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă **le** înseamnă **lor.**

306. Revedeţi exerciţiile în care am învăţat că **le** înseamnă *pe ele.*

— Alcătuiţi trei propoziţii în care cuvîntul **le** să însemne *pe ele (ex.:* Eu **le** sfătuiesc. Pe cine sfătuiesc? pe ele) şi trei propoziţii în care cuvîntul **le** să însemne **lor** (*ex.:* Costel **le** aduce flori. Cui aduce? lor).

307. Rostiţi şi scrieţi economisind o silabă:

Le aruncă mingea. Le-aruncă mingea.
Le anunţă rezultatele.
Le adună lucrurile risipite.
Le împarte nuci.
Le încearcă puterea.

— Rostiţi tare întrebările pentru a verifica dacă le înseamnă *lor*.

— Scrieţi ce-aţi rostit împreună astfel:

Le + cuvînt care începe cu a	le + cuvînt care începe cu î
le-aruncă	le-mparte
_____	_____
_____	_____

— Ce observaţii puteţi face în legătură cu cuvintele rostite împreună?

308. Completaţi spaţiile libere cu cuvîntul potrivit:

Eu __-am spus (lor) ceva.
Tu __-ai cumpărat (lor) jucării.
Cornel __-a aruncat (lor) mingea.
Voi __-aţi adus (lor) o carte.
Copiii __-au dăruit (lor) flori.
Eu __-aş cumpăra (lor) bomboane.
Ionel __-ar cînta (lor) un cîntec.

— Să scriem în tabel ceea ce am rostit împreună.

le + am = le-am	le + au =
le + ai =	le + aş =
le + a =	le + ar =
le + aţi =	

309. Alcătuiţi şi voi propoziţii în care cuvintele: a împărţi, a zice să fie însoţite de cuvintele scrise cu cratimă în tabelul de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: Eu le-am împărțit bomboane.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

310. Cuvîntul **le** (lor) poate fi rostit împreună cu cuvinte care arată poruncă, îndemn sau rugăminte.

Ex.: Adu-le o floare!

Aduceți-le o floare. (Cui să aduceți o floare? lor)

— Completați spațiile libere cu cuvîntul care lipsește:

Spune __ (lor) tu să vină!

Spuneți __ (lor) voi să vină!

Cere __ (lor) tu o carte!

Cereți __ (lor) voi o carte!

Ascunde __ (lor) tu mănușile!

Ascundeți __ (lor) voi mănușile!

311. Cuvîntul **le** (lor) poate fi rostit și împreună cu cuvinte care arată o acțiune în desfășurare:

Ex.: Împărțindu-le daruri, Moș Gerilă le spunea copiilor să fie mai silitori.

— Cui împărțind? _____

— Ce sunet am rostit în plus la cuvîntul împărțind?

_____

— Completați spațiile libere cu cuvîntul care lipsește:

Desenînd __ (lor) un măr pe tablă, tovarășa învățătoare le-a arătat copiilor cum trebuie să lucreze.

În tramvai s-au urcat niște bătrîni. Copiii s-au ridicat imediat de pe scaune, oferind __ (lor) locurile.

Scanned with OKEN Scanner

Bătrînii i-au privit zîmbind __ (lor), apoi, mulţumind (lor), s-au aşezat.

— Alcătuiţi trei enunţuri în care cuvîntul le (lor) să urmeze după cuvîntul care arată poruncă, îndemn şi trei propoziţii după un cuvînt care arată o acţiune în desfăşurare.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

312. Să luăm enunţul:

Bunicul a adus un căţel nepoţilor. Bunicul li l-a adus lor ca să-l crească.

Să reţinem propoziţia:

Bunicul li l-a adus *lor*.

— Cine a adus? _____

— Ce a făcut bunicul? _____

— Cui a adus bunicul un căţel? _____

— Ce cuvînt am folosit în locul cuvîntului nepoţilor? _____

Dar dacă spunem:

Bunicul li l-a adus.

— Ce cuvînt arată că bunicul a adus căţelul nepoţilor?

Observaţie: Trebuie să rostim şi să scriem cuvîntul **li** ori de cîte ori urmează după el cuvintele: **se, le** (pe ele), **l** (pe el), **i** (este), **s** (sînt).

Scanned with OKEN Scanner

313. Completați spațiile libere cu cuvîntul potrivit:

Lor __ se spune să fie ascultători.

Copiii au strîns fructele și mașina __ le (pe ele) transportă la C.A.P.

Am spus colegilor că __-l (pe el) las lor pe Azorel, __-i (este) teamă de el.

Chiar dacă nu __ -s (sînt) pe plac, tot am să le dau merele acestea colegilor.

— Să facem un tabel cu ceea ce am rostit împreună în exercițiul de mai sus:

li + i (este) = li-i
li + l (pe ei) = li-l
li + s (sînt) = li-s

314. Alcătuiți propoziții scurte în care să aveți cuvintele scrise cu cratimă în tabelul de mai sus.

Exerciții recapitulative

315. Se dă propoziția:

Bunicul a spus o poveste.

În coloana din exercițiul nostru este indicată în paranteză persoana căreia bunicul îi spune povestea.

Scanned with OKEN Scanner

— Rostiţi tare şi alcătuiţi toate propoziţiile.

Bunicul a spus o poveste (mie). Bunicul **mi-a** spus o poveste.
(ţie)
(lui)
(ei)
(nouă)
(vouă)
(lor)

316. Efectuăm în acelaşi mod şi exerciţiile următoare:

Copiii **au** adus o carte (mie) Copiii **mi-au** adus o carte.
(ţie)
(lui)
(ei)
(nouă)
(vouă)
(lor)

Eu **am** amintit poezia (mie) Eu **mi-am** amintit poezia.
(ţie)
(lui)
(ei)
(vouă)
(lor)

Tu **ai** făcut o jucărie (mie) Tu **mi-ai** făcut o jucărie.
(ţie)
(lui)
(ei)
(nouă)
(lor)

Scanned with OKEN Scanner

Voi ați dorit succesul (mie) Voi **mi-ați** dorit succesul.
(lui)
(ei)
(nouă)
(vouă)
(lor)

Eu aș aminti basmul (mie) Eu **mi-aș** aminti basmul.
(ție)
(lui)
(ei)
(vouă)
(lor)

Copiii **ar** povesti întîmplarea (mie) Copiii **mi-ar** povesti întîmplarea.
(ție)
(lui)
(ei)
(nouă)
(vouă)
(lor)

Costele, amintește întîmplarea! (mie) Costele amintește-mi întîmplarea!
(ție)
(lui)
(ei)
(nouă)
(lor)

Copii, dăruiți flori! (mie) Copii, dăruiți-mi flori!
(lui)
(ei)
(nouă)
(lor)

Scanned with OKEN Scanner

Cornelia muncește ascultînd (mie) sfatul. Cornelia muncește ascultîndu-mi sfatul.

(ţie)
(lui)
(nouă)
(vouă)
(lor).

317. Alcătuiți o compunere cu titlul: „În excursie“ în care să folosiți cît mai multe situații de scriere cu linioară din exercițiile de mai sus.

Scanned with OKEN Scanner

Coli tipar : 10
Tiraj : 216 000 + 80 ex.
Bun de tipar : 26.08.1976

Com. nr. 60 336/6161
Combinatul Poligrafic
„CASA SCÎNTEII"
București — R.S.R.

Scanned with OKEN Scanner